

квартальні передбачення

число 35, другий квартал 2006

Це число містить аналіз політико-економічної ситуації в Україні за підсумком січня–травня 2006 року, аналіз державної політики та чинників впливу на неї у середньостроковій перспективі. У цьому числі оновлено прогноз на 2006–2008 роки.

Ми змінили формат нашого видання задля більшої зручності роботи з ним. Відтепер структура розділів **квартальних передбачень** більшою мірою відображає складники економічного прогнозу та групує їх за тематичними напрямками. Замість представлення аналізу тенденцій і прогнозу в галузевому розрізі ми пропонуємо вам формат, який краще відображає структуру ВВП.

Зміст

Основні показники.....	3
Головне.....	4
Політичний процес	9
Політичне середовище.....	10
Зовнішня політика.....	12
Державні рішення.....	14
Державні фінанси.....	17
Внутрішній ринок	21
Домашні господарства	22
Бізнес	27
Зовнішній сектор.....	39
Зовнішня торгівля.....	40
Світова економіка	44
Гроші.....	51
Монетарна політика	52
Ціни.....	58
Статистичний додаток	61

**міжнародний центр
перспективних досліджень**

вул. Пимоненка, 13а, Київ, Україна, 04050
www.icps.com.ua

Перелік таблиць

Таблиця 1.	Доходи Зведеного бюджету.....	17
Таблиця 2.	Соціальні видатки Зведеного бюджету.....	18
Таблиця 3.	Головні статті соціальних видатків.....	22
Таблиця 4.	Структура споживання.....	25
Таблиця 5.	Будівництво деяких видів завершених будівель і споруд у січні–квітні 2005 року.....	31
Таблиця 6.	Частка експорту у використанні ресурсів та імпорту в пропозиції галузей промисловості 2004 року.....	34

Перелік графіків

Графік 1.	Індекс споживчих настроїв та індекс економічних очікувань.....	4
Графік 2.	ВВП, інвестиції та споживання.....	6
Графік 3.	Розподіл працівників за розміром заробітної плати.....	24
Графік 4.	Структура інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування.....	28
Графік 5.	Інвестиції в основний капітал.....	29
Графік 6.	Структура оптового товарообігу.....	32
Графік 7.	Промислове виробництво.....	33
Графік 8.	Сільськогосподарське виробництво.....	35
Графік 9.	Поголів'я худоби та птиці.....	35
Графік 10.	Виробництво м'яса.....	36
Графік 11.	Виробництво продукції сільського господарства.....	36
Графік 12.	Приріст прямих іноземних інвестицій у I кварталі 2006 року.....	41
Графік 13.	Рахунок поточних операцій і баланс торгівлі товарами та послугами.....	42
Графік 14.	Зростання світової економіки й основних торговельних партнерів України.....	44
Графік 15.	Динаміка курсу долара США.....	47
Графік 16.	Індекси ділового клімату у найбільших економіках зони євро.....	48
Графік 17.	Грошові агрегати.....	53
Графік 18.	Показники альтернативної вартості грошей.....	54
Графік 19.	Номинальний обмінний курс.....	56
Графік 20.	Динаміка реального ефективного обмінного курсу гривні.....	56
Графік 21.	Зміна індексу споживчих цін і його компонентів.....	58
Графік 22.	Зміна індексу цін виробників і його компонентів.....	60

Перелік вставок

Тези <i>квартальних передбачень</i> , число 35.....	8
Пільги дітям війни: коли обіцянки не відповідають можливостям.....	14
Законодавчі зміни, необхідні для вступу України до СОТ.....	16
Зв'язок між мінімальною та середньою зарплатою.....	23
Чому девальює долар США?.....	45

ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ

Роки	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Показники	оцінка						прогноз			
Економічна діяльність										
ВВП, млрд. грн.	130,4	170,1	204,2	225,8	267,3	345,1	424,7	493,2	552,3	605,1
ВВП, реальний, рвз*	-0,2	5,9	9,2	5,2	9,6	12,1	2,6	3,5	3,9	4,0
Промислове виробництво, реальне, рвз	4,0	13,2	14,2	7,0	15,8	12,5	3,1	3,0	2,5	3,0
Сільськогосподарське виробництво, реальне, рвз	-6,9	9,8	10,2	1,2	-11,0	19,9	0,0	0,5	5,0	2,0
Валові інвестиції, % ВВП	17,4	19,7	21,8	20,2	22,0	21,2	22,2	22,5	22,9	24,9
Валове нагромадження основного капіталу, реальне, рвз	0,0	12,3	6,0	3,4	22,5	20,5	-0,3	7,0	9,0	8,0
Споживання, реальне, рвз	-3,7	2,0	9,3	5,0	10,0	10,0	12,9	7,6	6,0	6,1
Прямі інвестиції, млн. дол. США ⁽¹⁾	489	594	769	688	1 411	1 711	7 533	4 500	3 500	3 700
Наявні доходи населення, реальні, рвз	1,2	11,1	10,0	18,0	9,1	19,6	20,1	9,0	7,0	8,0
Роздрібний товарообіг, реальний, рвз	-7,1	8,1	13,7	15,0	20,5	21,9	23,0	15,0	10,0	10,0
Ціни										
Індекс споживчих цін, рвз	19,2	25,8	6,1	-0,6	8,2	12,3	10,3	12,5	7,0	6,0
Індекс цін виробників, рвз	15,7	20,8	0,9	5,7	11,1	24,1	9,5	10,0	7,0	6,5
Ринок праці										
Населення, млн.	49,7	49,3	49,0	48,0	47,6	47,3	46,9	46,7	46,5	46,3
Середньомісячна заробітна плата, реальна, рвз	-8,9	-0,9	19,3	18,2	15,2	23,8	20,3	15,0	10,0	12,0
Безробіття за методологією МОП, %	11,9	11,7	11,0	10,2	9,1	8,6	7,2	7,0	7,0	7,0
Зовнішньоекономічна діяльність										
Експорт товарів і послуг, рвз	-3,2	14,4	8,0	10,7	24,0	42,6	7,5	5,8	6,2	6,2
Імпорт товарів і послуг, рвз	-19,1	17,8	14,1	5,0	28,7	31,3	20,4	15,0	10,2	10,2
Сальдо поточного рахунку, % ВВП	5,2	4,7	3,7	7,5	5,8	10,6	3,1	-1,2	-3,2	-5,4
Бюджет										
Доходи (Зведений), % ВВП ⁽²⁾	24,7	26,2	26,9	27,4	28,5	26,5	32,0	33,0	33,0	33,0
Сальдо, % ВВП ⁽²⁾	-2,4	-0,8	-0,3	0,7	-0,2	-3,2	-1,9	-2,0	-2,0	-2,0
Фінансові показники										
Грошова база, рвз	39	39	37	34	30	34	54	26	19	17
МЗ, рвз	41	45	42	42	47	32	54	30	19	19
Міжнародні резерви НБУ, млн. дол. США	1 159	1 725	3 341	4 445	6 958	9 526	19 391	20 190	18 990	18 990
Офіційний обмінний курс, середній за рік, грн./дол. США	4,13	5,44	5,37	5,33	5,33	5,31	5,12	5,05	5,10	5,40
Ставка за кредитами, середня за рік, % річних ⁽³⁾	53	40	32	25	20	18	16	15	11	9
Світова економіка										
Світовий ВВП, рвз	3,7	4,8	2,6	3,1	4,1	5,3	4,8	4,0	3,9	4,0
ВВП групи торговельних партнерів (2/3 експорту), рвз	3,0	6,1	2,6	4,0	4,7	5,7	4,9	4,1	3,8	4,1

* рвз = річна відсоткова зміна

Примітки: ⁽¹⁾ чисті прямі іноземні інвестиції за даними НБУ;
⁽²⁾ за методологією МВФ;
⁽³⁾ ставка комерційних банків, у національній валюті

Джерела: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів. Розрахунки та прогноз: **квартальні передбачення**

ГОЛОВНЕ

Поточні тенденції

**У січні–травні
2006 року ВВП України
збільшився на 4%**

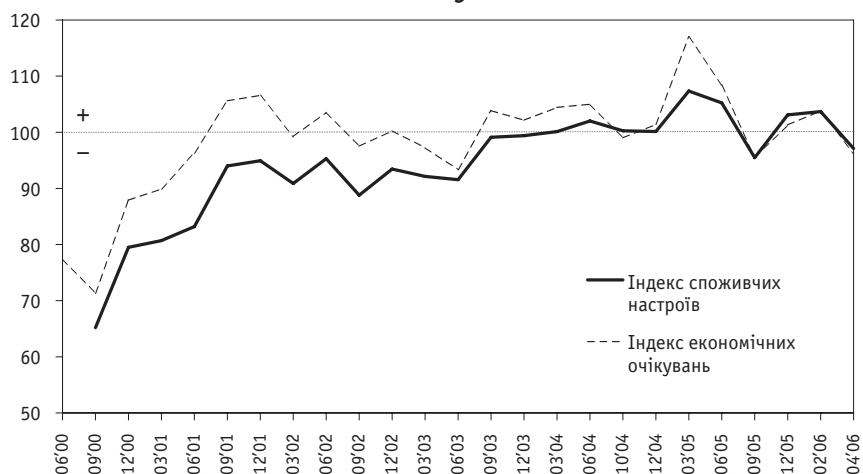
Від початку 2006 року ділова активність в Україні поживалася. За результатом січня–травня 2006 року ВВП України збільшився на 4%¹. Чинник економічного поживлення – прискорення інвестицій: у I кварталі інвестиції в основний капітал зросли на 15,9% до відповідного періоду попереднього року² (див. **БІЗНЕС**). Швидкому зростанню інвестицій сприяло відновлення державних капіталовкладень³. Найвищі темпи зростання інвестицій зафіксовано в галузях, орієнтованих на внутрішній споживчий ринок.

Суттєво зріс рівень перерозподілу ВВП через бюджет. У I кварталі 2006 року доходи бюджету становили 35,3% ВВП, а видатки – 35% ВВП. Задовільному наповненню державної казни сприяло збільшення надходжень податку з доходів фізичних осіб і неподаткових зборів. Зростання видатків передусім зумовлено збільшенням фінансування статей, пов'язаних із соціальним захистом (див. **ДЕРЖАВНІ ФІНАНСИ**).

**Приватне споживання
зростає високими
темпами...**

Від початку року споживання продовжувало зростати високими темпами: за нашим розрахунком, споживання господарств упродовж I кварталу 2006 року в реальному вимірі збільшилося на 13% з огляду на швидке зростання доходів і високу схильність до споживання (див. **ДОМАШНІ ГОСПОДАРСТВА**).

Графік 1. Індекс споживчих настроїв та індекс економічних очікувань

Джерело: **споживчі настрої**

**...але споживчі настрої
громадян погіршилися**

Попри збереження високих темпів зростання доходів домогосподарств, споживчі настрої українців погіршилися. У квітні 2006 року індекс споживчих настроїв (ІСН) становив 97,1. На нашу думку, настрої громадян погіршилися внаслідок політичної невизначеності, яка триває в країні

¹ 2005 року ВВП України збільшився на 2,6%.

² 2005 року інвестиції в основний капітал зросли на 1,9%.

³ 2005 року державні інвестиції скоротилися на 35% внаслідок суттєвого збільшення соціальних видатків.

більш як півроку. Результати виборів вочевидь не сприяли збільшенню оптимістичних очікувань у жодному з регіонів країни. Зволікання з формуванням парламентської коаліції та нового уряду посилили песимістичні економічні очікування (див. **ПОЛІТИЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ**).

Найвищими темпами зростають галузі, орієнтовані на внутрішній ринок. Зокрема у січні–травні 2006 року зростання у будівництві становило 8,2%, а у транспорті – 6,2%. Обробна промисловість від початку року перебуває у стані стагнації⁴ через спад у металургії та обробці металів, а також у виробництві продуктів нафтопереробки.

Торгівельний баланс продовжував погіршуватися. У I кварталі 2006 року торгівельний дефіцит становив 1,8 млрд. дол. США, експорт товарів скоротився на 4,4%, а імпорт збільшився на 30,2%. Зменшення обсягів експорту відбулося внаслідок двох основних чинників: несприятливої зовнішньої кон'юнктури для основної продукції українського експорту – металів і “торгівельної війни” з Росією, що призвела до скорочення експорту харчової продукції. Високі темпи зростання імпорту зумовлені високим попитом і домогосподарств (споживчі товари), і бізнесу (інвестиційні товари), а також відчутним зростанням цін на енергоресурси, зокрема газ.

Обсяги прямих іноземних інвестицій (ПІІ) до України у I кварталі 2006 року становили 922,5 млн. дол. США, що майже вчетверо більше за показник відповідного кварталу 2005 року. Найбільш активно іноземні інвестиції надходили до банківського сектору. Високі темпи зростання споживчого ринку зумовлюють велику зацікавленість іноземних інвесторів у відповідних галузях (див. **ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ**).

У травні інфляція в річному вимірі становила 7,3%, що є найнижчим показником з травня 2004 року. Уповільненню темпів інфляції сприяли зростання обсягів імпорту за низької імпортованої інфляції споживчих товарів, а також активне скуповування населенням іноземної валюти в передвиборний період. Основні чинники інфляції – швидке зростання доходів громадян, високі інфляційні очікування та підвищення тарифів на газ та електроенергію (див. **ЦІНИ ТА МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА**).

Від початку 2006 року в Україні посилюється попит на іноземну валюту, внаслідок чого Національний банк України був змушений скоротити резерви на 11% (2,1 млрд. дол. США). Тривалий період політичної невизначеності призвів до суттєвого сповільнення темпів зростання депозитів. Натомість кредити зростали швидкими темпами, а більше половини приросту кредитів було забезпечено позиками, виданими фізичним особам. Ставки за кредитами зменшилися в номінальному виразі завдяки зростанню конкуренції між банками та сповільненню інфляції (див. **МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА**).

Прогноз

2006 рік

Ми знизили прогноз зростання ВВП 2006 року на 0,3 в.п. до 3,5%. Зокрема ми погіршили прогноз зовнішнього сектору і передбачаємо, що експорт упродовж року збільшиться на 2%, імпорт – на 16%, а дефіцит зовнішньоторгівельного балансу становитиме 3,3 млрд. дол. США. Екс-

У I кварталі 2006 року дефіцит зовнішньої торгівлі становив 1,8 млрд. дол. США

Резерви НБУ у I кварталі 2006 року скоротилися на 11%

2006 року ВВП України збільшиться на 3,5%

⁴ Упродовж січня–травня 2006 року обробна промисловість зросла на 1,9%.

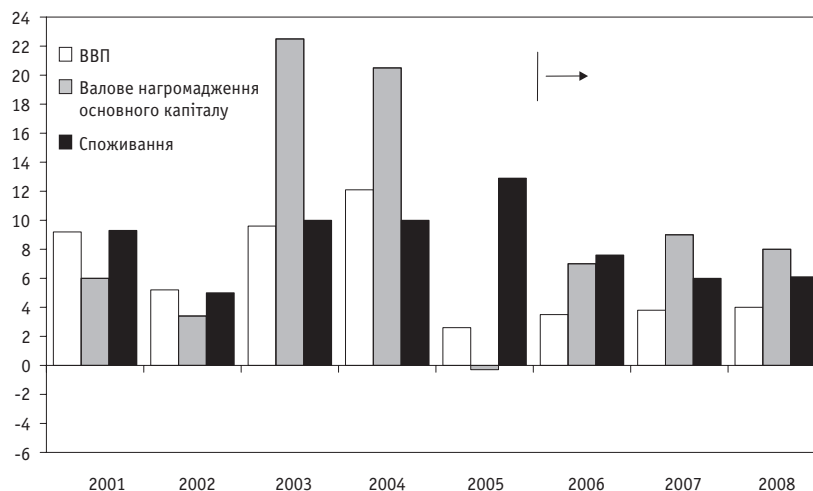
порт збільшуватиметься повільно з огляду на порівняно невисокий попит світового ринку на продукцію української металургії, а швидке зростання імпорту буде зумовлене високим попитом домогосподарств⁵ і зростанням потреб промисловості в інвестиційних товарах.

**Інвестиційний попит
буде високим**

Валове нагромадження основного капіталу збільшиться на 7%. Найвищий інвестиційний попит буде у підприємств, орієнтованих на внутрішній споживчий ринок. Водночас підприємства важкої промисловості впроваджуватимуть програми модернізації основних засобів для зменшення енергоспоживання.

Графік 2. ВВП, інвестиції та споживання

% реальної річної зміни

Джерело: Держкомстат. Розрахунки: *квартальні передбачення*

Промисловість зростатиме повільно і впродовж року обсяги її виробництва збільшаться на 3%. Високими темпами зростатимуть торгівля та будівництво (8% і 6%) – галузі, в яких 2005 року відбувся спад. Зростання у транспорті становитиме 6%.

Ми залишили незмінним прогноз інфляції і передбачаємо, що 2006 року ціни на споживчі товари зростуть на 12,5%. Ми очікуємо на подальше зростання цін на газ та електроенергію для населення, підвищення тарифів на пасажирські перевезення, послуги стаціонарного телефонного зв'язку. Ціни виробників за результатом року збільшаться на 10%.

**Обмінний курс буде
стабільним**

НБУ утримуватиме стабільний обмінний курс гривні до долара США⁶. Ми прогнозуємо, що 2006 року відбудеться девальвація реального ефективного обмінного курсу (РЕОК) національної валюти внаслідок зниження курсу долара США до інших валют країн – торговельних партнерів.

Ризики нашого прогнозу:

- ухвалення новим урядом економічних рішень, які можуть погіршити бізнес-середовище та зменшити приплив інвестицій;
- різке зниження цін світових ринків на продукцію металургійної та хімічної промисловості;

⁵ За нашим прогнозом, приватне споживання 2006 року збільшиться на 8,5%.

⁶ Середній обмінний курс 2006 року становитиме 5,05 грн./дол. США.

- подальше розгортання “торгівельної війни” з Росією, тобто заборона імпорту або запровадження інших захисних заходів щодо ввезення української продукції⁷;
- збільшення ціни на імпорт газу в другому півріччі 2006 року.

Наш прогноз виявиться занадто песимістичним у разі, якщо зростання у сільському господарстві виявиться вищим за прогнозоване завдяки вищому врожаю зернових⁸. Зростання ВВП також виявиться більшим у разі формування на світовому ринку чорних металів сприятливішої кон’юнктури, завдяки чому експорт зросте більше.

2007–2008 роки

У 2007–2008 роках економічне піднесення погвалтується, але темпи зростання залишатимуться порівняно низькими. Ми очікуємо, що 2007 року ВВП збільшиться на 3,9%, а 2008 року – на 4%. Торгівельний дефіцит надалі зростатиме і 2007 року становитиме 5,5 млрд. дол. США, а 2008 року – 8 млрд. дол. США. Дефіцит збільшуватиметься з огляду на високі темпи зростання імпорту, які майже удвічі перевищуватимуть темпи зростання експорту⁹ (див. **ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ**).

2007 року інвестиції збільшаться на 9%, а 2008 року – на 8%. Споживання домогосподарств у 2007–2008 роках щорічно зростатиме на 7%. Уповільнення у темпах зростання споживання відбуватиметься з огляду на менші темпи зростання доходів громадян, зокрема тих, чий дохід нижчий за середній (див. **БІЗНЕС І ДОМАШНІ ГОСПОДАРСТВА**).

Ми очікуємо, що 2007 року НБУ перейде до таргетування інфляції, у зв’язку з чим обмінний курс гривні до долара коливатиметься більше. Ми очікуємо, що середній обмінний курс 2007 року становитиме 5,1 грн./дол. США, а 2008 року – 5,4 грн./дол. США (див. **МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА**).

Інфляція упродовж 2007–2008 років вщухатиме. 2007 року споживчі ціни зростуть на 7%, а 2008 року – на 6%. Ціни виробників 2007 року збільшаться на 7%, а 2008 року – на 6,5% (див. **ЦІНИ**).

2007 року будуть зменшені на 1 в.п. ставки податку на прибуток підприємств і податку на додану вартість (до 24% і 19% відповідно), буде збільшено на 2 в.п. ставку податку з доходів фізичних осіб (до 15%). Ми не передбачаємо, що така зміна ставок вплине на частку доходів Зведеного бюджету у ВВП. За нашим прогнозом, доходи Зведеного бюджету у 2007–2008 роках становитимуть 33% ВВП, а видатки – 35% ВВП (див. **ДЕРЖАВНІ ФІНАНСИ**).

У 2007–2008 роках економічне зростання становитиме 4%

2007 року НБУ перейде до таргетування інфляції

Інфляція сповільнюватиметься

⁷ На нашу думку, якщо Росія продовжуватиме політику “торгівельних війн” з Україною, у найбільшій небезпеці опиниться експорт продукції машинобудування.

⁸ За нашим прогнозом, сільськогосподарське виробництво 2006 року збільшиться на 0,5%, а врожай зернових становитиме 34,2 млн. т.

⁹ За нашим прогнозом, у 2007–2008 роках експорт щорічно зростатиме на 6%, а імпорт – на 11%.

Тези *квартальних передбачень*, число 35

У цьому числі ви зможете прочитати про:

- *загрози для стабільності нової парламентської коаліції та уряду;*
- *проблеми виконання зобов'язань перед дітьми війни;*
- *законодавчі зміни, необхідні для вступу України до СОТ;*
- *чинники зростання частки перерозподілу ВВП через бюджет;*
- *зв'язок між мінімальною та середньою зарплатою;*
- *зміни у структурі інвестицій в українську економіку;*
- *причини зростання торгівельного дефіциту;*
- *чинники, які зумовили рекордні надходження прямих іноземних інвестицій у I кварталі 2006 року;*
- *причини девальвації долара США;*
- *зміни кредитних і депозитних ставок;*
- *чинники прискорення інфляції у другому півріччі 2006 року.*

ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС

Політичне життя країни сконцентрувалося навколо процесу створення коаліції між Блоком Юлії Тимошенко, “Нашою Україною” та Соціалістичною партією України. Розбудова коаліції відбувалася повільно через відсутність у політиків досвіду узгодження спільної програми діяльності коаліції та кадрові й ідеологічні суперечки між її учасниками. Роботу з “передачі справ” новому уряду, традиційну для демократичних країн, не було організовано через невизначеність щодо нового складу уряду та відсутність самої процедури “передачі справ”. Ми вважаємо, що коаліція буде нестабільною: різні програмні засади партій, відсутність механізму їх узгодження й особиста конкуренція між політиками спричинятимуть конфлікти та стануть на заваді системних реформ.

Україна поступово стає передбачуваним партнером на міжнародній арені. Однією з головних зовнішньополітичних подій II кварталу було відродження ГУАМ – передусім як енергетично-транспортної осі між Каспійським регіоном і Європою. Зовнішня політика країни залишатиметься спрямованою на поглиблення економічних відносин з ЄС і завершення процесу вступу України до СОТ. Переговори з членами Робочої групи в рамках вступу до СОТ вийшли на фінішний етап, але новий уряд ще має забезпечити ухвалення потрібних законопроектів парламентською коаліцією. Відносини зі США сконцентрувалися на питанні інтеграції України до НАТО.

З огляду на вибори та формування нової коаліції діяльність влади з ухвалення або підготовки державних рішень була млявою. Уряд намагався забезпечувати виконання поточних завдань, зокрема переговорів зі вступу до СОТ і виконання ухвалених депутатами напередодні виборів рішень про нові соціальні виплати та пільги.

Частка перерозподілу ВВП через бюджет 2006 року зростає до 33%. Основні чинники зростання доходів – посилення платіжної дисципліни у справлянні податків та управлінні державною власністю, зростання заробітної плати, а також підвищення рентної плати за видобуток паливних копалин. Зростання видатків відбувалося переважно у сфері соціального захисту, проте частина видатків (встановлених уже після ухвалення закону про бюджет) залишилася не профінансованою. Ми прогнозуємо, що впродовж 2006–2008 років дефіцит Зведеного бюджету не перевищуватиме 2% ВВП.

ПОЛІТИЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

Результати парламентських виборів наприкінці березня 2006 року визнано світовою спільнотою як демократичні, попри тривалі судові процеси, ініційовані низкою партій, які не подолали тривідсотковий бар'єр. Блок “Наша Україна” посів на виборах третє місце; це вибило ґрунт з-під можливих звинувачень у зловживаннях адміністративним ресурсом. П'ять політичних сил, які пройшли до парламенту¹⁰, отримали майже 80% голосів виборців.

Процес створення коаліції був повільним

Упродовж II кварталу 2006 року тривав процес створення парламентської коаліції між Блоком Юлії Тимошенко, “Нашою Україною” та Соціалістичною партією України. Цей процес затягнувся, оскільки його було застосовано в Україні вперше та політики виявилися неготовими до побудови парламентської коаліції за нових демократичних умов. За зміненою Конституцією політичні партії отримали набагато більше відповідальності: саме вони повинні створити парламентську коаліцію і розробити програму її діяльності. Без втручання Президента у перебіг коаліційних переговорів і за їх нового формату (з обов'язковим узгодженням програми діяльності коаліції) переговори зайняли набагато більше часу, ніж очікувалося.

Спочатку можливі учасники коаліції тривалий час узгоджували формат документа коаліційної угоди. Пізніше, внаслідок неможливості узгодження кадрових претензій, а також того, що кожна з цих сил не мала власної детально викладеної позиції, роботу над угодою було розпочато “паралельними курсами”: “Наша Україна”, з одного боку, та БЮТ і СПУ, з іншого, розробляли власні варіанти коаліційних угод.

Власне процес узгодження розпочався лише наприкінці II кварталу. Його підштовхнули часові обмеження: у разі нестворення коаліції у місячний термін після початку роботи Ради Президент отримав би право розпуску парламенту. Переговори у найбільш критичний час підштовхнула також загроза проведення альтернативних переговорів між “Нашою Україною” та Партією регіонів.

Старий уряд не підготував “передачу справ” новому

Упродовж “перехідного” періоду урядова діяльність обмежилася ухваленням поточних управлінських і кадрових рішень. Не було організовано роботу з “передачі справ” новому уряду. Це сталося внаслідок відсутності самої процедури “передачі справ”¹¹, млявості процесу створення коаліції та політичної невизначеності щодо можливого складу уряду.

Під час розроблення коаліційної угоди не відбулося узгодження всіх питань політики, позиції потенційних партнерів щодо яких найбільш суперечливі. “Наша Україна” розробила ліберально орієнтовану економічну програму та євроатлантичну зовнішньополітичну програму діяльності коаліції. З іншого боку, СПУ послідовно висловлювала низку позицій,

¹⁰ Партія регіонів, Блок Юлії Тимошенко, Блок “Наша Україна”, Соціалістична партія України, Комуністична партія України.

¹¹ В інших демократичних країнах ознайомлення нових урядовців зі станом справ і поточними проблемами відбувається через неформальні процедури одразу після визначення у переговорах персонального складу уряду, не очікуючи формальних призначень. Передача справ новому прем'єр-міністру зазвичай починається ще раніше, одразу після оголошення результатів виборів (за традицією, прем'єр-міністром стає лідер партії, що набрала більшість голосів). Нові урядовці під час їхнього формального затвердження вже володіють необхідною інформацією щодо стану справ у своєму міністерстві.

які мали бути включені у фінальний варіант угоди, але суперечили засадам “Нашої України”: безплатна освіта та медицина, обмеження щодо продажу землі, відсутність положення про вступ до НАТО. Ліві програмні вимоги висував також Блок Юлії Тимошенко. Хоча остаточний варіант угоди виявився загалом компромісним, за деякими питаннями політики так і не було знайдено узгодженого варіанта і вони були включені у “протокол розбіжностей”, який ще доведеться узгоджувати.

Прогноз

Ми не очікуємо, що уряд впроваджуватиме стратегічні ініціативи впродовж III кварталу. Одна з причин цього – відсутність процедури “передачі справ” новому уряду від старого.

Коаліція між Блоком Юлії Тимошенко, “Нашою Україною” та СПУ буде нестабільною. Домовленість не ухвалювати програму дій уряду у Верховній Раді дає можливість відправити уряд у відставку у момент припинення діяльності коаліції. Невідпрацьованість механізмів узгодження спільної політичної позиції всередині коаліції збільшує імовірність кризових ситуацій у коаліції. Критичними з погляду стабільності коаліції можуть стати питання вступу до НАТО, яке може постати на початку 2008 року, та інші проблеми, включені до “протоколу розбіжностей” коаліційної угоди¹².

***Коаліція буде
нестабільною***

Загрозливою для стабільності коаліції є також особиста конкуренція між політиками всередині цього об’єднання. Загострення цієї конкуренції припаде на початок передвиборної кампанії до наступних президентських виборів 2009 року. Вже за рік до виборів коаліційна конфігурація визначатиметься передусім передвиборними мотивами Президента та мотивами його найближчих конкурентів. Тому якщо пан Ющенко та пані Тимошенко конкуруватимуть на цих виборах, розвал “помаранчевої” коаліції буде неминучим. Перед виборами кожен з них намагатиметься створити лояльні до себе коаліцію та уряд.

Відсутність постійної підтримки у парламенті не дасть змоги уряду провадити системні реформи. Право кожної фракції застосувати вето щодо будь-яких законопроектів коаліції, зазначене у коаліційній угоді, може загальмувати просування реформ через різні програмні засади й ідеологію коаліційних партнерів. Перебування в уряді і праві (“Наша Україна”), і лівих (СПУ, БЮТ) політичних сил утримуватиме його від відверто лівих чи правих політичних кроків.

***Уряд не робитиме
різких кроків***

Діяльність коаліції може суттєво посилити неконструктивний характер діяльності опозиції, лідером якої стане Партія регіонів. Існує ризик того, що для переформатування коаліції Партія регіонів продовжуватиме використовувати свою перевагу у місцевих радах східних і південних областей для дестабілізації політичної ситуації та провалу планів коаліційного уряду щодо деяких реформ (наприклад, адміністративно-територіальної). Засобами такої діяльності можуть стати подальше роздмухування мовного питання, ставлення населення до НАТО та ін. Якщо опозиція обере неконструктивну лінію поведінки, це також відчутно послабить можливості коаліції проводити ефективну політику та знизить її стабільність.

¹² На момент написання цього тексту протокол розбіжностей був недоступний для широкого ознайомлення.

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА

**Пріоритет
європейської інтеграції
залишиться незмінним**

Загальна демократизація політичного процесу в Україні унеможливило раптовий крен політики в той чи інший бік. Поступово Україна стає передбачуваним партнером на зовнішньополітичній арені. Пріоритет європейської інтеграції, визначений у програмі Президента та передвиборних програмах більшості політичних сил, навряд чи буде змінено навіть у разі зміни парламентської коаліції. Рух України до НАТО може бути загальмовано внаслідок несприйняття цієї ідеї більшою частиною населення України. Утім, це не призведе до розширення військової співпраці з Росією.

**Росія не бачить
перспектив
партнерської співпраці
з Україною**

Відносини з Росією залишаються проблемними. Намагання російської еліти повернути Україну на орбіту впливу Москви поступово сходять нанівець. Росія не бачить для себе перспектив співпраці з Україною, яка орієнтована на вступ до НАТО та Євросоюз і не прагне інтегруватися у пострадянському просторі. На можливий вступ України до НАТО Росія готова відповісти повним згортанням співпраці у військово-промисловому комплексі й економічними санкціями. Більшість зовнішньополітичних ініціатив України з утвердження власного національного інтересу так чи інакше зачіпають інтереси Росії, а тому не сприятимуть поліпшенню двосторонніх відносин. Це, зокрема, стосується і діяльності з відродження ГУАМ¹³.

**Коаліційні переговори
не вплинули
на співпрацю з ЄС**

Парламентські вибори та коаліційні переговори мало вплинули на перебіг співпраці між Україною та Європейським Союзом. Основні політичні рішення щодо напрямів співпраці ухвалено ще в грудні 2005 року. У II кварталі 2006 року відбувалася переважно технічна робота з впровадження ухвалених раніше політичних рішень.

Відстрочення членства у ЄС Болгарії та Румунії, а також можливе відстрочення розгляду питання щодо членства у ЄС Туреччини означають збільшення ваги Європейської політики сусідства. Внаслідок цього Україна як один із лідерів Європейської політики сусідства може отримати великі політичні переваги. ЄС зможе запропонувати своїм сусідам “нову форму відносин” і глибшу інтеграцію без членства, про необхідність запровадження якої говорять Німеччина та Франція. Україна веде переговори про спрощення візового режиму з ЄС, а також готується до переговорів щодо зони вільної торгівлі та нової угоди, що замінить Угоду про партнерство та співпрацю.

**США лобіюють
членство України
в НАТО**

Основним змістом відносин України зі США після вирішення таких питань, як здобуття статусу країни з ринковою економікою, скасування поправки Джексона–Веніка та підписання двостороннього протоколу щодо вступу до СОТ, стає питання вступу України до НАТО. США залишаються одним з головних лобістів цього процесу у самому НАТО. США також зацікавлені у створенні в Україні такої парламентської коаліції, яка б не гальмувала цей процес. Представники США вважають, що створення “помаранчевої” коаліції більше відповідає цій меті.

¹³ 22–23 травня 2006 року на саміті ГУАМ у Києві ця організація набула статусу міжнародної: Азербайджан, Грузія, Молдова та Україна підписали спільну декларацію про створення Організації за демократію та економічний розвиток – ГУАМ. Одна з цілей ГУАМ – сприяння врегулюванню територіальних конфліктів у державах – членах організації. Серед інших цілей – співпраця у сферах економіки й енергетики.

Прогноз

Ми прогнозуємо, що українсько-російські відносини розвиватимуться за “балтійським” сценарієм. Основними засобами впливу Росії на українському просторі залишатимуться законсервовані проблемні питання міждержавних відносин (демаркація сухопутного кордону, делімітація морського кордону, врегулювання проблемних питань навколо базування Чорноморського флоту РФ у Севастополі), економічний тиск, а також питання статусу російської мови. Мета цього впливу – гальмування руху України до НАТО та ЄС.

***Відносини з Росією
розвиватимуться
за “балтійським”
сценарієм***

Відносини з Європейським Союзом розвиватимуться активно, оскільки це є програмною засадою більшості партій, що пройшли до парламенту, а також програмною метою Президента України, який відповідає за реалізацію зовнішньополітичного курсу. Зі свого боку, ЄС готовий до максимального рівня інтеграції з Україною без порушення питання про членство. Співпраця може розвиватися менш динамічно в разі неспроможності України приєднатися до СОТ (див. **ДЕРЖАВНІ РІШЕННЯ**), оскільки вступ до цієї організації є передумовою для початку офіційних переговорів про зону вільної торгівлі.

Відносини України зі США залишатимуться активними. Основним змістом цієї співпраці буде питання інтеграції України з НАТО. Утім, великий опір населення робить практично неможливим ухвалення рішення про вступ до цієї структури впродовж прогнозного періоду. Для забезпечення стратегічної мети вступу України до НАТО уряд має дійти консенсусу з цього питання з провідними політичними силами та буде змушений винести це питання на референдум.

ДЕРЖАВНІ РІШЕННЯ

У II кварталі 2006 року з огляду на вибори та формування нової коаліції діяльність влади з ухвалення або підготовки державних рішень була млявою. Уряд намагався забезпечувати виконання поточних завдань, зокрема переговорів зі вступу до СОТ і забезпечення ухвалених депутатами напередодні виборів рішень про нові соціальні виплати та пільги.

Соціальна політика

**Темпи зростання
соціальних виплат
уповільняться**

Ми передбачаємо, що новий уряд не вдаватиметься до збільшення соціальних виплат, а лише підтримуватиме й індексуватиме ті, що вже існують. Уряд не виділятиме коштів на повернення знецінених вкладів громадян в Ощадбанку СРСР, а пільги дітям війни фінансуватиме в межах чинного бюджету.

Ми не очікуємо, що видатки на соціальний захист, фінансування яких було зупинено у I кварталі (див. **ДЕРЖАВНІ ФІНАНСИ**), фінансуватимуть упродовж 2006 року. У прогнозованому періоді уряд лише частково виконає зобов'язання, пов'язані з підвищенням заробітної плати працівникам бюджетних установ до рівня середньої зарплати у промисловості.

Пільги дітям війни: коли обіцянки не відповідають можливостям

У січні 2006 року Верховна Рада ухвалила Закон “Про соціальний захист дітей війни”. Відповідно до закону, діти війни – це громадяни України, яким на момент закінчення війни (2 вересня 1945 року) не виповнилося 18 років. Закон, зокрема, передбачає:

- *надання 25-відсоткової знижки на оплату житлово-комунальних послуг;*
- *безплатний проїзд усіма видами місцевого пасажирського транспорту (в межах області) за місцем проживання;*
- *збільшення довічного грошового утримання (пенсій або соціальних допомог) на 30% мінімальної пенсії.*

Закон, ухвалений у розпал виборчих перегонів, передбачає суттєве розширення кола пільговиків. Нині в Україні проживає 7,7 млн. осіб, які входять до категорії дітей війни. За нашою оцінкою, приблизно 1,5 млн. з них вже отримують пільги та допомоги як ветерани війни. Отже, неохопленими пільгами лишаться 6,2 млн. дітей війни.

Абсолютна більшість дітей війни ще до ухвалення зазначеного закону мали право на безплатний проїзд як пенсіонери¹⁴. За нашими підрахунками, 2006 року на підвищення грошового утримання необхідно близько 8 млрд. грн., а на надання пільг на оплату житлово-комунальних послуг для 6,2 млн. дітей війни – 3 млрд. грн. Наступними роками ця сума буде ще вищою, оскільки зростуть мінімальна пенсія і тарифи на житлово-комунальні послуги.

¹⁴ Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 17 травня 1993 року “Про безплатний проїзд пенсіонерів на транспорті загального користування”.

Фінансування, необхідне для підвищення грошового утримання, більш як утричі перевищує суму, закладену в Пенсійному фонді на виплати надбавок і підвищень до пенсій, призначених за всіма іншими пенсійними програмами¹⁵, – 2,4 млрд. грн., а необхідна на компенсацію житлово-комунальних пільг для дітей війни сума перевищує обсяги видатків на цю категорію пільг для всіх інших пільговиків – 2,3 млрд. грн.¹⁶.

Оскільки фінансування пільг дітям війни не передбачено в бюджеті–2006, ми припускаємо, що:

- грошове утримання дітям війни не підвищуватимуть або фінансуватимуть його в дуже обмеженому обсязі;
- пільги на житлово-комунальні послуги та проїзд якщо й надаватимуть, то в межах, встановлених бюджетом для всіх пільговиків. Таким чином більшу частину їхнього тягаря перекладуть на комунальні підприємства і перевізників. Можливе деяке збільшення розміру фінансування на ці категорії пільг.

З огляду на брак коштів на надання пільг дітям війни існує висока ймовірність припинення дії закону або взагалі його скасування. Розширення кількості пільговиків небажане, оскільки збільшує навантаження на бюджет та/або надавачів послуг без урахування соціальної доцільності, адже пільги надаються незалежно від доходу пільговика та потреби в пільгах. Саме тому пільги як елемент соціального захисту неефективні й, окрім того, перешкоджають реформуванню системи соціального захисту та житлово-комунального господарства.

Вступ України до СОТ

Переговорний процес з країнами – членами Робочої групи у II кварталі 2006 року майже завершився: підписано двосторонні протоколи про взаємний доступ на ринки товарів і послуг з Австралією, Колумбією та Панамою, завершено переговори з Вірменією та Тайванем. Не узгоджено питання з єдиним членом Робочої групи – Киргизстаном¹⁷. Ми вважаємо, що переговори з цією країною не будуть довготривалими: після завершення переговорів з усіма іншими членами Робочої групи Киргизстан навряд чи захоче зарекомендувати себе як країна, що стримує членство України в СОТ.

Процес адаптації законодавчої бази до вимог СОТ припинився ще наприкінці 2005 року через вибори до Верховної Ради України. Упродовж II кварталу депутати вирішували “організаційні” питання – створення коаліції, обрання голови Верховної Ради та голів комітетів. Розгляд законопроектів, необхідних для вступу України до СОТ, розпочнеться в другому півріччі 2006 року.

Киргизстан залишився єдиною країною, з якою тривають переговори про вступ до СОТ

¹⁵ Ідеться про ветеранів війни, ветеранів праці, осіб, які мають особливі заслуги перед Україною, донорів та ін.

¹⁶ Такими є обсяги субвенцій місцевим бюджетам на надання житлово-комунальних пільг відповідно до Закону від 20 грудня 2005 року “Про Державний бюджет України на 2006 рік”.

¹⁷ Основна проблемна точка переговорів з Киргизстаном – висунута цією країною претензія щодо визнання державним боргом України боргів, що утворилися між підприємствами двох країн на початку 1990-х років. Ця вимога не стосується питань, пов’язаних з вступом до СОТ.

Оскільки остаточне узгодження законодавства з вимогами СОТ можливе після вступу країни до цієї організації, ми вважаємо, що Україна має доволі великі шанси приєднатися до неї у IV кварталі 2006 року¹⁸.

Законодавчі зміни, необхідні для вступу України до СОТ

Узгодження українського законодавства з нормами та вимогами СОТ передбачає ухвалення Верховною Радою ще 17 законопроектів¹⁹. Вони стосуються п'яти сфер:

- 1) державного регулювання: про ветеринарну медицину, зовнішньоекономічну діяльність, ставки акцизного збору та плати за ліцензії на виробництво спирту й алкогольних напоїв, біотехнології;*
- 2) сільського господарства та харчової промисловості: про виробництво та реалізацію цукру, квоту на імпорту цукру-сирцю, скасування експортних субсидій на молочну продукцію, державну підтримку сільського господарства;*
- 3) зменшення обмежень експорту товарів: про скасування заборони експорту брухту металів, зменшення експортного мита на брухт чорних металів, худобу і шкіряну сировину;*
- 4) доступу іноземних компаній до українських ринків послуг: про діяльність в Україні іноземних банків, адвокатів та організацій з розповсюдження видавничої продукції;*
- 5) інтелектуальної власності: про реєстрацію лікарських засобів та агрохімікатів, захист права інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України.*

¹⁸ Відповідне рішення може бути ухвалено на одному із засідань Генеральної Ради СОТ, які відбудуться 27–28 липня, 10–11 жовтня та 20–21 грудня 2006 року. Рішення про вступ України до СОТ має бути ратифіковано парламентом України. Через 30 днів після ратифікації Україна набуде офіційного членства.

¹⁹ Див. Постанову Кабінету Міністрів України від 25 травня 2006 року “Про підсумки соціально-економічного розвитку України у I кварталі 2006 року”.

ДЕРЖАВНІ ФІНАНСИ

Виконання бюджету

У I кварталі 2006 року доходи Зведеного бюджету становили 35,3% ВВП²⁰. Частка перерозподілу ВВП через бюджет зросла з огляду на такі чинники:

- уповільнення темпів відшкодування ПДВ експортерам, що призвело до зростання сальдо доходів від цього податку²¹;
- швидке зростання надходжень від податку з доходів фізичних осіб у зв'язку з пришвидшеним зростанням заробітної плати²² та поліпшенням ефективності збору цього податку;
- вищі темпи зростання неподаткових надходжень від рентної плати за видобуток нафти²³, додаткових зборів на виплату пенсій, власних надходжень бюджетних установ.

Заборгованість з відшкодування ПДВ, % ВВП

Q4'04	3,5
Q1'05	2,5
Q2'05	5,0
Q3'05	7,2
Q4'05	3,2
Q1'06	3,4

Таблиця 1. Доходи Зведеного бюджету

	Січень–березень 2006 року		Січень–березень 2005 року	
	млн. грн.	% ВВП	млн. грн.	% ВВП
Загалом доходів	32 852	35,3	25 454	28,0
Податкові надходження, у т.ч.:	23 280	25,0	18 959	20,9
Податок з доходів фізичних осіб	4 588	4,9	3 426	3,8
Податок на прибуток підприємств	3 578	3,8	3 806	4,2
Податок на додану вартість	9 665	10,4	6 799	7,5
Акцизні збори	1 874	2,0	1 606	1,8
Інші податкові надходження	3 575	4,5	3 322	3,6
Неподаткові надходження	8 366	10,3	5 681	7,1

Джерело: Державне казначейство. Розрахунки: *квартальні передбачення*

Видатки Зведеного бюджету у I кварталі 2006 року становили 35% ВВП²⁴. Найсуттєвіше зросли видатки на соціальний захист, які у I кварталі становили 10,3% ВВП. Збільшення таких видатків було зумовлено передусім підвищенням пенсій військовослужбовцям, особам керівного та рядо-

Найшвидше зростали видатки на соціальний захист

²⁰ У I кварталі 2005 року доходи Зведеного бюджету становили 30,9% ВВП.

²¹ Велику частину заборгованості з бюджетного відшкодування ПДВ (10 млрд. грн.) погашено наприкінці 2005 року.

²² У I кварталі 2006 року заробітна плата у номінальному вимірі збільшилася на 40,2% проти I кварталу 2005 року, у I кварталі 2005 року – на 30% проти I кварталу 2004 року.

²³ Законом “Про Державний бюджет України на 2006 рік” рентну плату за нафту підвищено з 550 грн. до 325–876,17 грн. (залежно від глибини свердловин) за тону видобутої нафти, рентна плата за газовий конденсат – з 250–550 грн. до 325–876,17 грн. за тону газового конденсату.

²⁴ У I кварталі 2005 року видатки Зведеного бюджету становили 33,3% ВВП.

вого складу органів внутрішніх справ²⁵. Для фінансування соціальних зобов'язань збільшено обсяги цільових трансфертів місцевим бюджетам.

Таблиця 2. Соціальні видатки Зведеного бюджету

	Січень–березень 2006 року			Січень–березень 2005 року		
	млн. грн.	% загальних видатків	% ВВП	млн. грн.	% загальних видатків	% ВВП
Загалом видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення	9 597	100,0	10,3	6 648	100,0	8,4
Соціальний захист у разі непрацевдатності	54	0,6	0,1	66	1,0	0,1
Соціальний захист пенсіонерів	7 308	76,2	7,9	5 065	76,2	6,4
Соціальний захист ветеранів війни та праці	451	4,7	0,5	380	5,7	0,5
Соціальний захист сім'ї, дітей та молоді	847	8,8	0,9	387	5,8	0,4
Інші видатки	937	10,0	1,0	750	11,0	1,0

Джерело: Державне казначейство. Розрахунки: **квартальні передбачення**

Частину видатків, передбачених бюджетом–2006, не фінансували

Водночас не профінансовано низку видатків, передбачених Законом “Про Державний бюджет на 2006 рік”. Зокрема у I кварталі зупинено фінансування таких статей:

- підвищення оплати праці працівників бюджетних установ освіти, медицини, культури до рівня середньої заробітної плати в промисловості;
- дотації працедавцям у разі прийняття на роботу за направленням державної служби зайнятості молоді, якій надається перше робоче місце за отриманою відповідною професією (спеціальністю) терміном на два роки.

У I кварталі 2006 року Зведений бюджет виконано з профіцитом у сумі 276 млн. грн. (0,3% ВВП); сальдо місцевих бюджетів становило 1,9 млрд. грн. (2,1% ВВП). Профіцит місцевих бюджетів утворився внаслідок зростання надходжень від податку з доходів фізичних осіб, які в повному обсязі надходять до місцевих бюджетів, і збільшення обсягів міжбюджетних трансфертів²⁶.

Дефіцит Державного бюджету профінансовано коштами від приватизації

Дефіцит Державного бюджету у I кварталі 2006 року дорівнював 1,7 млрд. грн., або 1,8% ВВП. Фінансування дефіциту у I кварталі проводилося за рахунок отриманих 2005 року надходжень від приватизації²⁷. Бюджетним розписом передбачалися державні запозичення на суму 469,9 млн. грн., але вони не здійснювалися.

²⁵ З 1 січня 2006 року особам, яким раніше призначено пенсії з бюджету, виплачують 100% перерозрахованої пенсії проти 50% 2005 року (див. Закон “Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб”).

²⁶ Обсяги міжбюджетних трансфертів збільшилися з 5,1% ВВП у I кварталі 2005 року до 7,2% ВВП у I кварталі 2006 року.

²⁷ Надходження від приватизації у I кварталі 2006 року становили лише 53 млн. грн.

Прогноз

Ми прогнозуємо, що доходи Зведеного бюджету у 2006–2008 роках становитимуть 33% ВВП, а видатки – 35% ВВП. Високий рівень частки перерозподілу ВВП через бюджет пов'язаний з посиленням платіжної дисципліни.

2007 року будуть зменшені на 1 в.п. ставки податку на прибуток підприємств і податку на додану вартість (до 24% і 19% відповідно), буде збільшено на 2 в.п. ставку податку з доходів фізичних осіб (до 15%). Ми не передбачаємо, що така зміна ставок вплине на частку доходів Зведеного бюджету у ВВП. “Тиск” бюджетного відшкодування ПДВ експортерам зменшиться впродовж прогнозного періоду у зв'язку тим, що імпорт зростатиме швидше за експорт (див. **ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ**).

За нашим прогнозом, дефіцит Зведеного бюджету впродовж усього прогнозного періоду становитиме 2% ВВП. 2006 року більша частка дефіциту фінансуватиметься за рахунок приватизації та використання коштів від приватизації 2005 року. У 2007–2008 роках уряд здійснюватиме запозичення. Частка зовнішніх запозичень поступово знижуватиметься на користь внутрішніх запозичень у зв'язку зі здорожчанням кредитних ресурсів на світових фінансових ринках. Для підвищення привабливості внутрішніх державних запозичень уряд збільшуватиме відсоткові ставки за ОВДП.

Ми вбачаємо такі ризики для нашого прогнозу:

- девальвація гривні, яка може спричинити збільшення обсягів зовнішнього боргу в гривневому виразі;
- різке зниження ставок основних податків, що без додаткових заходів, спрямованих на стимулювання розширення бази оподаткування (детінізації), призведе до зменшення податкових надходжень, що суттєво зменшить доходи Зведеного бюджету²⁸.

Бюджетний дефіцит у 2006–2008 роках не перевищуватиме 2% ВВП

²⁸ За деякими пропозиціями ПДВ запропоновано скоротити з 20% до 12%, податок на прибуток підприємств – з 25% до 10%, податок з доходів фізичних осіб – з 15 до 12%, а єдиний соціальний внесок (що має замінити внески до Пенсійного та інших соціальних страхових фондів) встановити на рівні 25%.

ВНУТРІШНІЙ РИНОК

Упродовж I кварталу 2006 року доходи домашніх господарств продовжували зростати високими темпами. Утім, уже в квітні почалося відчутне сповільнення, зумовлене високою порівняльною базою попереднього року та відсутністю нових підвищень соціальних виплат. Ми прогнозуємо, що реальні наявні доходи домогосподарств 2006 року зростуть на 9%. У 2007–2008 роках темпи зростання стабілізуються на рівні 7% і 8% відповідно.

Уповільнення темпів зростання доходів відбиватиметься у нижчих темпах зростання приватного споживання. Ми прогнозуємо, що 2006 року цей показник зростає на 8,5%, а у 2007–2008 роках – на 7% щорічно. Триватимуть зміни у структурі споживання домашніх господарств, пов'язані зі зменшенням частки харчових продуктів. Тенденція до зниження частки оплати житлово-комунальних послуг у витратах домогосподарств припиниться через очікувані нами подальші підвищення тарифів для населення.

Роздрібний товарообіг надалі зростатиме швидкими, хоча й нижчими за попередні роки темпами: на 15% 2006 року та щороку на 10% у 2007–2008 роках. Неспроможність орієнтованих на споживача галузей повною мірою забезпечувати зростання попиту призводитиме до збільшення частки імпорту на ринку споживчих товарів.

Після негативної динаміки 2005 року зростання інвестиційної активності відновилося. У I кварталі 2006 року інвестиції в основний капітал зросли на 15,9%. Основними локомотивами інвестицій стали орієнтовані на споживчий ринок галузі та відновлення фінансування державних інвестицій. Ми очікуємо, що 2006 року зростання валового нагромадження основного капіталу (ВНОК) становитиме 7%. Подібна інвестиційна динаміка зберігатиметься впродовж наступних років: 2007 року ВНОК зростає на 9%, 2008 року – на 8%.

Після спаду на початку 2006 року промислове виробництво вийшло на траєкторію зростання. Великою мірою цьому сприяло підвищення цін на ринках чорних металів. Утім, ми не вважаємо цю тенденцію довготривалою та очікуємо, що 2006 року промислове виробництво зростає на 3%. Високий рівень залежності промислового зростання від зовнішньоекономічної кон'юнктури зумовлює високі ризики для розвитку впродовж прогнозного періоду. У 2007–2008 роках промислове виробництво зростає на 2,5% і 3% відповідно.

“Погоду” у сільськогосподарському виробництві визначають сільськогосподарські підприємства, які впродовж перших чотирьох місяців 2006 року збільшили обсяги виробництва на 19,3%. У домашніх господарствах, неспроможних акумулювати ресурси й отримувати ефекти економії на масштабах, триває скорочення обсягів виробництва. Ми прогнозуємо, що загальний показник сільськогосподарського виробництва 2006 року зростає лише на 0,5%. 2007 року зростання прискориться до 5%. 2008 року сільськогосподарське виробництво збільшиться на 2%.

ДОМАШНІ ГОСПОДАРСТВА

Доходи домашніх господарств

Доходи стрімко зросли впродовж I кварталу 2006 року...

Джерело: Держкомстат.
Розрахунки: квартальні передбачення

За підсумком I кварталу 2006 року реальні наявні доходи домашніх господарств збільшилися на 24,2%. Стрімко збільшувалися всі компоненти доходу в реальному вимірі:

- **Заробітна плата** (агрегований показник)²⁹ збільшилася на 25,2%.
- **Прибуток і змішаний дохід** збільшилися на 15,5%. Ми вважаємо, що це зумовлено переважно розвитком малого бізнесу і зокрема збільшенням кількості приватних підприємств.
- **Доходи від власності** збільшилися на 35,5% з огляду на тривале зростання вартості оренди житла.
- **Соціальні допомоги** зросли на 29,2%. На нашу думку, високі темпи зростання показника зумовлені здебільшого низькою базою порівняння I кварталу 2005 року³⁰.

Таблиця 3. Головні статті соціальних видатків

млрд. грн.

Стаття	2006	2005	Зміна	Зміна, %
Разом, у т.ч.:	85,3	76,3	9,0	11,8
Пенсії, за винятком пенсій військовослужбовцям	70,2	65,5	4,7	7,2
Пенсії військовослужбовцям	9,3	6,2	3,1	49,6
Допомога сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства і дітям-інвалідам	3,7	3,4	0,3	9,3
Додаткові видатки на виплату допомоги при народженні дитини	1,0	0,2	0,8	455,9
Допомоги та компенсації потерпілим від Чорнобильської катастрофи, ветеранам війни, інвалідам і малозабезпеченим безробітним особам	1,1	1,0	0,1	10,0

Джерело: законодавство України. Розрахунки: **квартальні передбачення**

...проте у прогнозованому періоді зростання доходів уповільниться

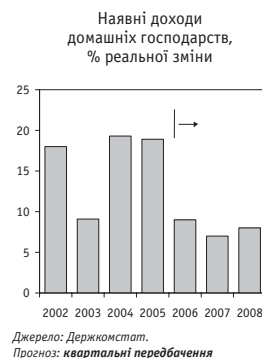
Ми підвищили прогноз зростання реальних наявних доходів домашніх господарств на 2006 рік на 3,5 в.п. до 9% через поліпшення прогнозу динаміки заробітних плат і соціальних допомог. Ми очікуємо на сповільнення зростання показника до кінця 2006 року з огляду на:

- уповільнення зростання реальної заробітної плати (агрегований показник) до 13%. Ми очікуємо на сповільнення зростання цього показника до кінця року, коли вплив підвищення мінімальної зарплати зменшиться;

²⁹ Під агрегованим показником заробітної плати ми маємо на увазі той показник, який подає Держкомстат у статистиці доходів населення. Цей показник враховує зарплату не лише штатних, а й усіх категорій офіційно зареєстрованих працівників.

³⁰ Виплати підвищених пенсій і соціальних допомог розпочалися з 1 квітня 2005 року.

- високу базу порівняння 2005 року;
- повільну економічну динаміку (див. **ГОЛОВНЕ**);
- відсутність нових рішень про збільшення соціальних видатків. За нашими оцінками, сповільнення темпів реального зростання соціальних допомог (що розпочалося у квітні) триватиме, і за підсумком 2006 року він зросте на 5%. Ми очікуємо, що повернення знецінених вкладів громадян в Ощадбанку СРСР фінансуватися не буде, а пільги дітям війни фінансуватимуть у межах чинного бюджету. Натомість усі виплати, запроваджені чи переглянуті 2005 року³¹, фінансуватимуть у повному обсязі.

Ми очікуємо, що упродовж 2007–2008 років реальні наявні доходи громадян зростатимуть помірними темпами. З огляду на невисокі темпи економічного зростання та відсутність виборів у цей період рішення про розширення соціальних виплат не ухвалюватимуть (див. **ДЕРЖАВНІ РІШЕННЯ**). 2007 року показник збільшиться на 7%, а 2008 року – на 8%.

Заробітна плата

Реальна заробітна плата штатних працівників у I кварталі 2006 року збільшилася на 23,6% проти відповідного періоду минулого року. Стрімке зростання показника, на нашу думку, зумовлено:

У I кварталі 2006 року реальна зарплата збільшилася на 23,6%

- підвищенням мінімальної заробітної плати з 262 грн. на початок 2005 року до 350 грн. на початок 2006 року (на 34%) з коригуванням тарифних сіток. Що більше, працедавці, які платять мінімальну зарплату офіційно, а решту – у “конверті”, зі зростанням мінімальної заробітної плати змушені легалізувати щораз більшу частину зарплати своїх працівників;
- скороченням неформального сектору економіки³² і, зокрема, виведенням з тіні зарплат, вищих за середню;
- високою конкуренцією за кваліфіковану робочу силу і, як наслідок, збільшенням частки працівників з високим рівнем заробітної плати³³. Зокрема ми припускаємо, що зростає частка осіб, чий місячний дохід перевищує суму, з якої стягуються відрахування до соціальних фондів³⁴.

Зв'язок між мінімальною та середньою зарплатою

Попри слабе економічне зростання, зростання заробітної плати високе і навіть прискорюється. Ми вважаємо, що така динаміка середньої зарплати зумовлена передусім підвищенням мінімальної зарплати, оскільки:

³¹ Пенсії, допомога при народженні дитини, соціальна допомога особам, які не мають права на пенсії, інвалідам та ін.

³² За оцінками Міністерства економіки, частка тіньової економіки у III кварталі 2005 року становила 28%, зменшившись проти II кварталу на 2 в.п. Рівень тіньової зайнятості зменшився з 22–29% (до загальної кількості економічно активного населення віком 15–70 років) 2004 року до 16–20% у першому півріччі 2005 року.

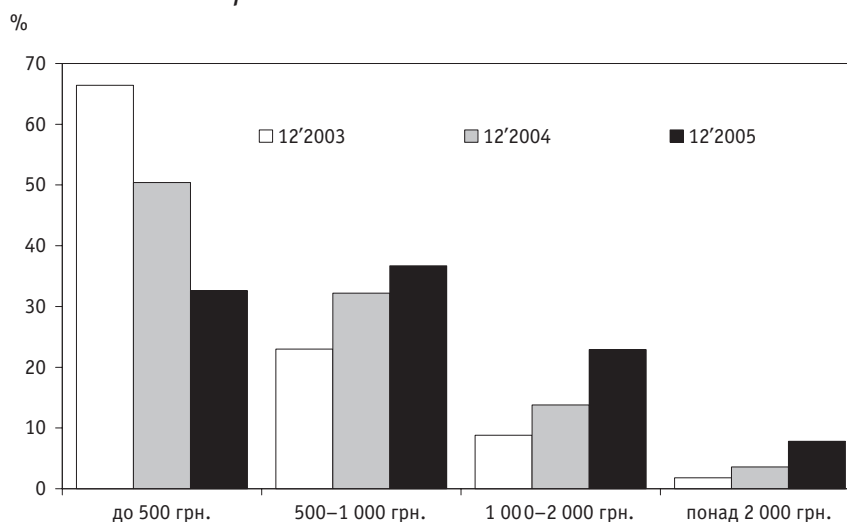
³³ Зокрема частка осіб, які отримують понад 2 000 грн. на місяць, збільшилася з 4,9% у червні до 7,8% у грудні 2005 року.

³⁴ 4 830 грн. з 1 січня та 4 960 грн. з 1 квітня 2006 року. З 1 жовтня 2006 року ця сума збільшиться до 5 050 грн.

- близько чверті фонду оплати праці (державне управління, освіта, охорона здоров'я) в Україні формується через тарифні сітки, в основі яких лежить мінімальна зарплата;
- підвищення мінімальної зарплати впливає на динаміку зарплати в секторах з низькою оплатою праці, де частка працівників, які отримують мінімальну зарплату, висока³⁵;
- більшість промислових підприємств мають свою тарифну сітку, яка також може реагувати на підвищення мінімальної зарплати підвищенням усіх зарплат на певний відсоток.

Варто зазначити, що в умовах стрімкого економічного зростання, як, наприклад, 2004 року, середня зарплата може зростати швидше за мінімальну.

Графік 3. Розподіл працівників за розміром заробітної плати

Джерело: Держкомстат. Розрахунки: *квартальні передбачення*

Зростання зарплати у прогностичному періоді буде помірним

Ми прогнозуємо, що за підсумком 2006 року реальна заробітна плата збільшиться на 15%. Таке сповільнення проти I кварталу буде викликано повільнішим зростанням мінімальної заробітної плати і слабким економічним зростанням. 2007 року реальна заробітна плата зросте на 10%. Уповільнення відбудеться з огляду на підвищення податку з доходів фізичних осіб з 13% до 15%. 2008 року реальна зарплата збільшиться на 12%.

Ринок праці

За підсумком 2005 року безробіття, розраховане за методологією МОП, дорівнювало 7,2%. Безробіття зменшилося на 1,4 в.п. проти 2004 року. Великою мірою цей спад зумовлений зміною методології опитування³⁶.

³⁵ За даними Держкомстату, у грудні 2005 року мінімальну зарплату отримували 39,3% працівників у сільському господарстві, 15,7% в оптовій і роздрібній торгівлі, 21,9% в готельному та ресторанному бізнесі.

³⁶ Див. *квартальні передбачення* за перший квартал 2006 року, с. 43–44.

За нашим прогнозом, 2006 року безробіття дорівнюватиме 7%. Зниження показника відбудеться з огляду на розвиток малого та середнього бізнесу. Ми передбачаємо, що безробіття збережеться на цьому рівні у 2007–2008 роках: можливий вступ України до СОТ наприкінці 2006 року (див. Державні рішення) не матиме короткострокового впливу на економіку, а повільне економічне зростання не дасть змоги створити додаткові робочі місця.

**Безробіття
в прогнозному періоді
дорівнюватиме 7%**

Споживання

За попередніми оцінками, приватне споживання 2005 року збільшилося на 16,2% у реальному вимірі. Структура споживання 2005 року зазнала змін проти 2004 року: зменшилася частка витрат на продукти харчування та оплату житлово-комунальних послуг і палива. Натомість більшу частку доходу українці почали витрачати на предмети тривалого вжитку і поточне утримання житла; зросла питома вага витрат на транспорт.

**2005 року структура
споживання зазнала
змін**

Таблиця 4. Структура споживання, %

Статті споживання	2005	2004
Продукти харчування та безалкогольні напої	36,1	39,4
Житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива	9,0	9,4
Предмети домашнього вжитку, побутова техніка та поточне утримання житла	3,9	3,3
Транспорт	16,5	14,2

Джерело: Держкомстат. Розрахунки: *квартальні передбачення*

**Реальна зміна
приватного
споживання, %**

2003	12,1
2004	14,5
2005	16,2
2006	8,5
2007	7,0
2008	7,0

У I кварталі 2006 року споживання продовжувало зростати високими темпами. За нашим розрахунком, показник за цей період у реальному вимірі збільшився на 13%³⁷.

З огляду на підвищення прогнозу доходів домашніх господарств ми поліпшуємо наш прогноз споживання на 2006 рік на 2 в.п. до 8,5%. У 2007–2008 роках приватне споживання зростатиме порівняно помірними темпами – на 7% щороку.

Роздрібна торгівля

Темпи зростання роздрібного товарообігу³⁸ в реальному вимірі дорівнювали 27,4% за підсумком січня–квітня 2006 року. Високі темпи зростання показника були зумовлені швидким зростанням доходів домашніх господарств і високою схильністю до споживання.

Частка імпортних товарів у роздрібному товарообігу збільшилася з 25,6% 2004 року до 29,5% 2005 року. Збільшення відбулося і в групі продовольчих товарів, і непродовольчих. Це було зумовлено високими темпами зростання доходів населення на тлі нижчих темпів зростання орієнтованих на споживчий попит галузей української економіки. Незадоволене внутрішнім виробництвом зростання попиту було забезпечено збільшенням імпорту товарів (див. **Зовнішня торгівля**).

**2005 року частка
імпортних товарів
у роздрібному
товарообігу зросла...**

³⁷ Для розрахунку ми використали показник придбання товарів і послуг. Він збільшився на 18,4% у реальному вимірі в I кварталі 2006 року.

³⁸ Обсяг роздрібного товарообороту підприємств, які здійснюють діяльність з роздрібною торгівлю та ресторанного господарства. Цей показник не включає обсягів продажу на ринках і фізичними особами-підприємцями.

***...і далі зростатиме
у прогностному періоді***

За нашим прогнозом, роздрібний товарообіг збільшиться на 15% 2006 року, а в 2007–2008 роках щорічно зростатиме на 10%. Темпи зростання будуть помірними з огляду на порівняно невисокі темпи збільшення споживання і доходів. Тенденція до скорочення частки товарів вітчизняного виробництва у споживанні зберігатиметься впродовж прогностного періоду.

БІЗНЕС

Інвестиції в основний капітал

Результати 2005 року

2005 року інвестиції в основний капітал зросли на 1,9%, а валове нагромадження основного капіталу (ВНОК)³⁹ знизлося на 0,3%. Інвестиційні потреби галузей, орієнтованих на внутрішній споживчий ринок, суттєво зросли й стали відігравати більшу роль у формуванні інвестиційного попиту економіки, ніж у попередні роки.

Потужним чинником нарощування капіталовкладень стало суттєве розширення можливостей банківської системи кредитувати економіку. Найбільше це вплинуло на галузі, що виробляють товари та послуги для внутрішнього споживання. Більшість підприємств цих галузей існує на ринку недавно й належить до групи малих і середніх. Вони ще не мають ані великих фінансових ресурсів, які б давали їм змогу швидко відповісти на потреби високого попиту нарощуванням необхідних виробничих потужностей, ані тривалої кредитної історії, завдяки якій вони могли б вигідно залучити кошти на зовнішньому ринку запозичень.

Ресурси вітчизняної банківської системи спроможні задовольнити інвестиційні потреби підприємств, орієнтованих на внутрішній споживчий ринок: обсяги необхідних кредитів невеликі і вони швидко окупляться завдяки динамічному розвитку ринку. Високі за світовими стандартами кредитні ставки змушують українські підприємства втримувати високу норму рентабельності⁴⁰.

Водночас залучення коштів для інвестицій на зовнішньому ринку також активізувалося проти 2004 року; такі позики брали переважно великі підприємства. Загалом за рахунок кредитів, залучених на внутрішньому та зовнішньому ринках, 2005 року було освоєно вдвічі більше капітальних вкладень, ніж попереднього року, і частка інвестицій із кредитів сягнула 14,8% (7,6% 2004 року)⁴¹.

Бюджетна політика 2005 року справила негативний вплив на інвестиції. З різким підвищенням обсягів соціальних зобов'язань уряду кошти для капіталовкладень, відповідно, суттєво скоротилися. Унаслідок цього за результатами 2005 року обсяги інвестування зі Зведеного бюджету знизлися на 35%. Уряд зробив жорсткішим контроль за сплатою податків,

2005 року ВНОК не збільшилося

Поліпшення доступу до кредитів дало поштовх інвестуванню у внутрішній ринок

Інвестиції в основний капітал 2005 року, % зміни

Усі джерела, у т.ч.:	1,9
Бюджет	-35,0
Кошти підприємств	-5,2
Кредити	98,4
Іноземні інвестиції	41,5
Інші джерела	12,2

³⁹ Валове нагромадження основного капіталу — це кошти, вкладені суб'єктами економічної діяльності (резидентами) в інвестиційні об'єкти та предмети довгострокового користування з терміном служби більше року.

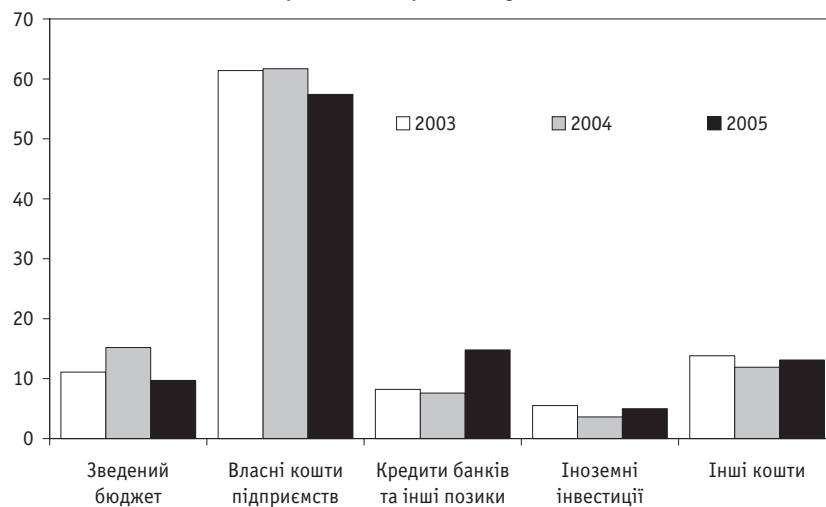
⁴⁰ Поліпшення доступу до кредитів 2005 року підтверджено опитуванням підприємств щодо ділових очікувань, проведеним НБУ в січні—лютому 2006 року (на основі вибірки, репрезентативної за регіонами, основними видами діяльності, формами власності та розміром за кількістю працівників). Підприємства засвідчили, що доступ до кредитів — не суттєвий фактор обмеження їхнього доходу (рівень його впливу оцінено в 2,6 бала з 5, де 5 балів означають, що “фактор суттєво стримує зростання доходів”). А основними обмежувальними факторами визнано зростання цін на вхідні матеріали (3,7 бала), рівень оподаткування (3,6) і брак обігових коштів (3,4).

⁴¹ Частка інвестицій із кредитів іноземних банків у загальному обсязі інвестицій за рахунок позик становила 31,5% 2005 року. 2004 року вона дорівнювала 11,7%.

скасував галузеві та територіальні пільги з оподаткування та збільшив податкове навантаження на державні підприємства⁴². З підвищенням мінімальної заробітної плати витрати підприємств на оплату праці зросли. Ці чинники обмежували можливість підприємств здійснювати інвестиції за рахунок власних коштів. Такі інвестиції зростали повільно впродовж 2005 року, а у IV кварталі й за результатом року знизилися.

Нарешті, на обсяги інвестування вплинув чинник політичної невизначеності, пов'язаний з приходом нової влади 2005 року та парламентськими виборами 2006 року. Ці обставини були важливі передусім для тих підприємств, власники яких мали тісні зв'язки зі "старою" владою. До того ж підприємства відволікали кошти на фінансування передвиборних кампаній партій.

Графік 4. Структура інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування

Джерело: Держкомстат

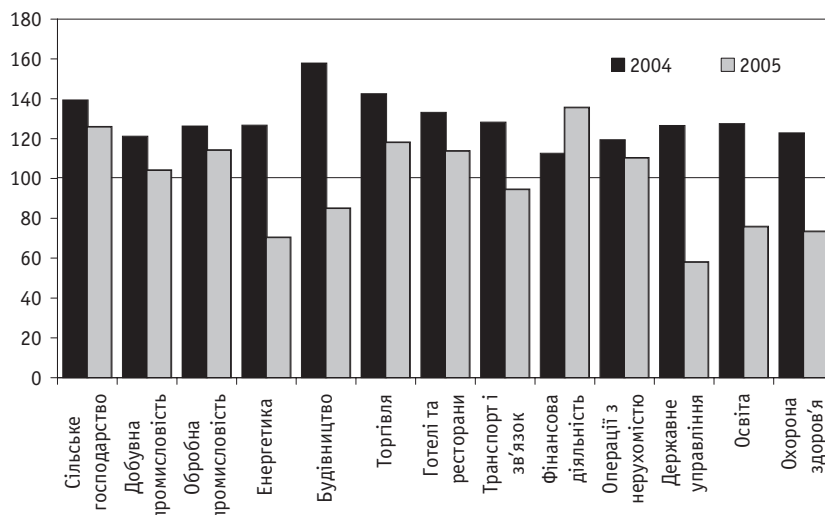
Високими були темпи інвестування в галузях, мало залежних від бюджетних інвестицій і політичних чинників: обробній промисловості, сільському господарстві, послугах приватного сектору. Суттєве сповільнення чи зниження обсягів інвестування відбулося передусім у галузях з великою залежністю державного фінансування: виробництво та розподіл електроенергії, газу та води, транспорт, будівництво, державне управління, освіта й охорона здоров'я.

Відчутно сповільнилися також інвестиції в оптову торгівлю, що було спричинено зменшенням зацікавленості бізнесу в цій сфері через руйнування посередницьких тінювих схем; натомість привабливість роздрібною торгівлі продовжувала зростати завдяки стрімкому збільшенню доходів населення.

⁴² Відрахування державними підприємствами частини прибутку до Державного бюджету запроваджено 2003 року. 2003 та 2004 року рівень відрахування прибутку становив 15%, а 2005 року був підвищений до 50%. З 2004 року частку прибутку до Державного бюджету відраховують також господарські товариства з часткою держави в статутному фонді. 2004 року норматив відрахувань був 15%, 2005 року його збільшили до 30%.

Графік 5. Інвестиції в основний капітал

% до попереднього року

Джерело: Держкомстат

Поточні тенденції та прогноз

Динаміку інвестицій в основний капітал 2006 року визначає високий інвестиційний попит. У I кварталі 2006 року інвестиції в основний капітал зросли на 15,9% до відповідного періоду попереднього року. Як і попереднього року, стрімко зростали інвестиції у галузі, орієнтовані на споживчий ринок⁴³. Зростанню інвестицій до сфер охорони здоров'я та державного управління⁴⁴ сприяло передусім збільшення обсягів бюджетного фінансування інвестицій⁴⁵.

Прискорення інвестування відбувалося й у низці галузей важкої промисловості. Позитивною стала динаміка фінансування інвестицій в енергетиці переважно завдяки збільшенню державного фінансування⁴⁶. На енергомістких підприємствах було розпочато модернізацію потужностей, проте повною мірою вплив на інвестиційну динаміку виявиться згодом.

Ми очікуємо, що інвестиційний попит буде високим упродовж прогнозного періоду. Найбільший внесок до його зростання робитимуть приватні підприємства обробної промисловості, сільського господарства та сфери послуг. Важлива умова зростання обсягів і поліпшення

2006 року зростання капітальних вкладень відновилося

ВНОК,	% зміни
2003	22,5
2004	20,5
2005	-0,3
2006	7,0
2007	9,0
2008	8,0

⁴³ Упродовж I кварталу приріст інвестицій в основний капітал у торгівлі транспортними засобами та їх ремонті становив 140%, готелях – 120%, рибному господарстві – 77,9%, сільському господарстві – 64,5%, будівництві – 46,6%, виробництві будматеріалів і скловиробів – 36,9%, харчовій промисловості – 51,6%, операціях з нерухомістю – 24,8%, роздрібній торгівлі побутовими товарами – 24%.

⁴⁴ Капітальні вкладення в охорону здоров'я та соціальну допомогу зросли на 34,1%, державне управління – 14,3%.

⁴⁵ За нашими розрахунками, інвестиції в основний капітал зі Зведеного бюджету зросли в I кварталі 2006 року на 80,3% проти відповідного періоду попереднього року.

⁴⁶ Великий внесок до зростання інвестицій зробили будівельні роботи на Дністровській ГАЕС.

Структура інвестицій поліпшуватиметься

якості інвестицій на державних і комунальних підприємствах — підвищення якості управління ними й оптимізація регуляторних умов⁴⁷.

Вага різних джерел фінансування в інвестиціях поступово змінюватиметься. Капітальні вкладення з власних коштів підприємств прискоряться, але темпи їхнього зростання будуть порівняно невисокими, оскільки збільшення прибутків у економіці загалом не буде швидким, а рівень податкового навантаження на економіку не слабшатиме (див. **ДЕРЖАВНІ ФІНАНСИ**). Натомість інвестиції за рахунок позик на внутрішньому та зовнішньому ринках зростатимуть темпами, вищими за середні, і їхня частка у фінансуванні інвестицій дедалі збільшуватиметься.

Поступово зростатиме також важливість інвестицій у основний капітал за рахунок іноземних інвесторів, яких приваблюватиме швидкий розвиток секторів економіки, відкритих для іноземного капіталу. Державні інвестиції збільшуватимуться, але це відбуватиметься повільно, оскільки низькими будуть темпи зростання бюджетних надходжень через порівняно невисокі темпи економічного зростання (див. **ГОЛОВНЕ**). Згідно з нашим прогнозом, 2006 року ВНОК зросте на 7%. У 2007–2008 роках зростання становитиме 9 і 8% відповідно.

Будівництво

Після невдалого року будівництво відновило високі темпи зростання

Зростання інвестиційного попиту зумовило швидке нарощування обсягів будівництва на початку 2006 року. За січень–квітень 2005 року ВДВ у будівництві, як і обсяг підрядних робіт, зросла на 6,7% до відповідного періоду попереднього року⁴⁸. Найшвидше збільшувалося загальне будівництво будівель, що зумовлено в основному зростанням попиту населення на житло в столиці та регіонах⁴⁹.

Збільшуються інвестиції в будівельні та ремонтні роботи на виробничих об'єктах та у сфері комерційної нерухомості, попит на яку наразі суттєво випереджає пропозицію. Бюджетне фінансування деяких видів будівельних робіт також поліпшилося: зросли обсяги будівництва доріг, мостів і метрополітену. Внесок бюджетного фінансування до будівництва промислових підприємств також був суттєвим завдяки проведенню будівельних робіт на Дністровській ГАЕС.

⁴⁷ Згідно з опитуванням підприємств щодо ділових очікувань, проведеним НБУ в січні–лютому 2006 року, для добувної промисловості, виробництва та розподілу електроенергії, газу та води, а також транспорту регуляторний тиск — один з основних чинників, що стримують зростання доходів.

⁴⁸ 2005 року ВДВ у будівництві знизилася на 8,8%, обсяг підрядних робіт — на 6,6%.

⁴⁹ Інвестиції в житлові будівлі зросли на 22,5% у I кварталі 2006 року проти відповідного періоду попереднього року і становили 15,7% усіх інвестицій в основний капітал. За I квартал 2006 року було введено в експлуатацію на 16,4% площі житла більше, ніж за відповідний період попереднього року.

Таблиця 5. Будівництво деяких видів завершених будівель і споруд у січні–квітні 2005 року

Вид діяльності	Приріст до січня–квітня 2004 року, %	Частка у загальному обсязі підрядних робіт, %
Будівництво будівель і споруд, у т.ч.:	9,7	68,5
Загальне будівництво будівель (нові роботи, роботи з реконструкції та відновлення)	13,1	4,6
Будівництво мостів, шляхових естакад, тунелів і метрополітену	8,0	2,9
Будівництво магістральних трубопроводів, ліній зв'язку й енергозабезпечення	-8,8	2,3
Будівництво трубопроводів і прокладання ліній енергозабезпечення та зв'язку місцевого призначення; додаткові роботи	-17,6	2,5
Будівництво підприємств енергетики, добувної й обробної промисловості	14,0	4,6
Будівництво доріг	10,1	8,7

Джерело: Держкомстат

Торгівля

ВДВ у торгівлі в січні–квітні 2006 року зросла на 4,2%. Динаміка ВДВ у подальшому визначатиметься одночасною дією двох протилежних тенденцій: зростання оптового товарообігу й сповільнення роздрібного. На динаміку торгівлі в прогнозному періоді також позитивно впливатиме поступова детінізація діяльності⁵⁰. Ми прогнозуємо, що впродовж 2006–2008 років ВДВ у торгівлі зростатиме на 6% щорічно.

Оптова торгівля

2006 року оптовий товарообіг зростатиме переважно завдяки збільшенню споживчого попиту⁵¹. Цей чинник зумовлюватиме швидке зростання продажу товарів споживчої групи, зокрема легкових автомобілів, що своєю чергою стимулюватиме попит на автомобільний бензин (який належить до виробничо-технічної групи). Підвищенню попиту на бензин сприятиме також збільшення обсягів пасажирських і вантажних автоперевезень.

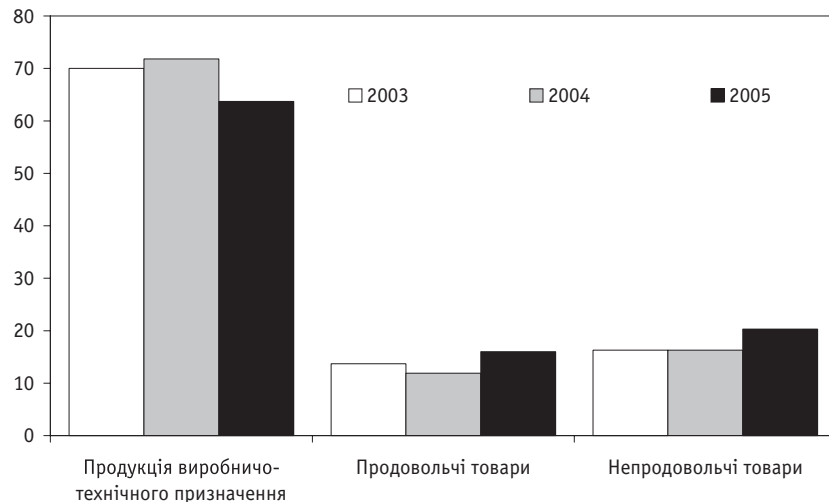
Оскільки споживчий попит випереджатиме виробничий (що пов'язано зі швидшими за динаміку промислового виробництва темпами зростання доходів населення) і продаж споживчих товарів зростатиме швидше за продаж продукції виробничо-технічного призначення, вага перших у загальному обсязі товарообігу дедалі збільшуватиметься. Своєю чергою, в структурі продажу споживчої продукції зростатиме частка непродовольчих товарів.

Оптовий товарообіг зростатиме завдяки споживчому попиту

⁵⁰ Відповідно до оцінок операторів ринку, велика частка товарообігу в торгівлі перебуває в тіні. 2005 року розпочався процес виходу з тіні і він триватиме й надалі. (Див. *Економічнікє известия*, № 91 (396) від 29 травня 2006 року, с. 11.)

⁵¹ 2005 року оптовий продаж споживчих товарів швидко збільшувався. За даними Держкомстату, серед продовольчих товарів найбільше зросли обсяги продажу м'яса, птиці, жирних сирів, риби і харчових морепродуктів, олії. Серед непродовольчих товарів найбільше зріс оптовий продаж легкових і вантажних автомобілів, мопедів, велосипедів, побутових холодильників, пральних машин, телевізорів.

Графік 6. Структура оптового товарообігу, %

Джерело: Держкомстат

Кумулятивний показник оптового товарообігу впродовж 2006 року прискорюватиметься з огляду на спадну динаміку показника 2005 року⁵², яка була зумовлена руйнуванням посередницьких схем в оптовій торгівлі⁵³.

Промислове виробництво

**Промислове
виробництво
прискорилося**

У січні–травні 2006 року промислове виробництво прискорилося до 2,4%. Найбільший внесок до промислового зростання зробили електроенергетика, машинобудування та харчова промисловість. Помірне зростання цін на ринках чорних металів наприкінці I кварталу 2006 року (див. **ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ**) зумовило припинення спаду в металургії.

Ми залишаємо прогноз зростання промислового виробництва впродовж 2006–2008 років незмінним: 3%, 2,5% і 3% відповідно. Темпи зростання в добувній промисловості прискоряться завдяки зростанню світових цін на вугілля та залізорудну сировину. Проте збереження низьких темпів інвестування в добувну промисловість означатиме суттєве обмеження наروшення видобутку ресурсів⁵⁴. Харчова промисловість, транспортне машинобудування та промисловість будівельних матеріалів зростатимуть найшвидше через високий споживчий попит.

На нашу думку, різке прискорення виробництва в металургії в травні 2006 року⁵⁵ тимчасове. Збільшення ціни на газ і відсутність незадіяних

⁵² Квартальний спад ВДВ у торгівлі 2005 року неухильно збільшувався: від -2,1% у I кварталі до -11,9% у IV кварталі.

⁵³ 2004 року підприємства оптової торгівлі реалізували товарів для подальшого перепродажу іншим підприємствам оптової торгівлі на суму 68% загального обсягу оптового товарообігу, а 2005 року ця частка скоротилася до 63%. 2005 року відбулося скорочення кількості ланок перепродажу більше половини обстежуваних Держкомстатом товарів на підприємствах оптової торгівлі. Це стало основною причиною зменшення оптового товарообігу 2005 року проти 2004 року.

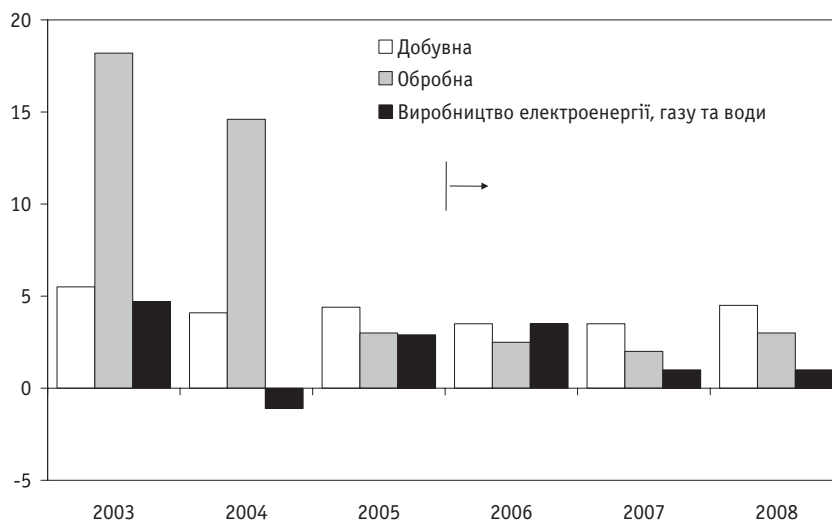
⁵⁴ У I кварталі 2006 року темпи зростання інвестицій в основний капітал у добувній промисловості становили лише 1,4%.

⁵⁵ Темпи зростання виробництва продукції металургії у травні 2006 року до травня минулого року становили 12,4%.

потужностей не дасть змогу утримувати високі темпи зростання впродовж року. Ми очікуємо, що закриття енергомістких виробничих потужностей триватиме⁵⁶.

Графік 7. Промислове виробництво

% річної зміни

Джерело: Держкомстат. Прогноз: *квартальні передбачення*

Високі темпи зростання у транспортному машинобудуванні (18,3%) є сталими. Якщо упродовж 2004–2005 років зростало виробництво вагонів, що переважно експортувалися до Росії, то 2006 року завдяки високому внутрішньому попиту зросло виробництво автомобілів та автобусів⁵⁷. Високі темпи інвестицій в автомобілебудування триватимуть, а обсяги великовузлового збирання автомобілів з імпортованих частин збільшуватимуться. У прогностичному періоді також швидко зростатиме імпорт автомобілів через послаблення торгівельних обмежень внаслідок вступу України до СОТ⁵⁸.

Високі темпи зростання в машинобудуванні є сталими

Зміни зовнішньої кон'юнктури залишатимуться важливими для всіх галузей промисловості, адже у балансі пропозиції та використання ресурсів у промисловості частка експорту й імпорту становить у середньому близько 20% (див. Таблиця 6). Проте зниження волатильності цін на світових товарних ринках (металопродукції та добрив) знижує вразливість вітчизняної промисловості.

⁵⁶ Газовитратне мартенівське виробництво сталі за січень–квітень 2006 року скоротилося на 7,8%, тимчасом як загальне виробництво сталі – на 1,8%.

⁵⁷ За січень–квітень 2006 року виробництво легкових автомобілів зросло на 38,8%, а автобусів – удвічі.

⁵⁸ Зокрема Україна не запроваджуватиме перехідний період для автомобільної промисловості.

Таблиця 6. Частка експорту у використанні ресурсів та імпорту в пропозиції галузей промисловості 2004 року, %

Вид економічної діяльності	Експорт	Імпорт
Загалом в економіці	19,2	16,8
Металургія та обробка металу	61,1	10,8
Хімічне виробництво	32,9	37,6
Текстильна та шкіряна промисловість	30,1	39,6
Виробництво машин та устаткування	30,1	40,1
Виробництво коксу	28,6	10,3
Видобування неенергетичних матеріалів	26,6	20,4
Нафтопереробка	22,3	7,6
Деревообробна і целюлозно-паперова промисловість, видавнича справа	19,3	23,7
Харчова промисловість	15,2	6,1
Інші види виробництва	14,5	15,2
Виробництво інших неметалевих мінеральних виробів	11,7	14,6
Видобування вугілля і торфу	6,8	25,0
Видобування вуглеводнів	5,9	83,4
Електроенергетика	2,8	0,0

Джерело: Держкомстат. Розрахунки: *квартальні передбачення*

Сільське господарство

Поточні тенденції

Спад виробництва в господарствах населення триває

У січні–квітні 2006 року загальне виробництво продукції сільського господарства збільшилося проти відповідного періоду 2005 року на 4,1%⁵⁹. Як і впродовж минулого року, зростання галузі забезпечували сільськогосподарські підприємства, які за цей період збільшили виробництво на 19,3%. Виробництво продукції у господарствах населення скоротилося на 3,6%. Причини тривалого скорочення виробництва у господарствах населення – слабкий фінансовий стан, обмежений доступ до кредитних ресурсів і малий розмір господарств, що не дає змоги економити на масштабах виробництва.

Посівна кампанія–2006 була успішною

Попри пізній початок і потребу пересівати велику частку озимих, посівну кампанію 2006 року завершено успішно. Площі під ярими було збільшено на 1,1 млн. га до 17,9 млн. га. 2006 року також суттєво збільшено посівні площі під олійними культурами – ріпаком (280 тис. га) та соєю (300 тис. га). Збільшення посівів олійних культур є позитивною тенденцією з огляду на їхню високу прибутковість і стабільні ринки збуту.

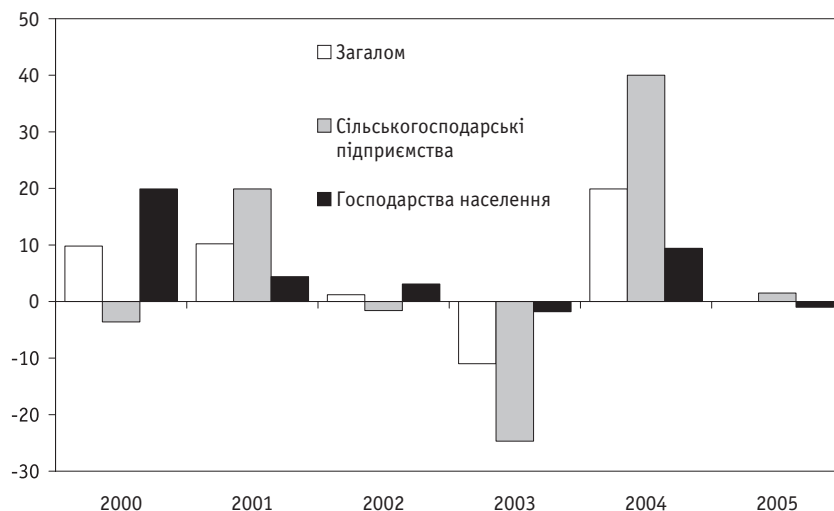
За посіви озимих аграрії 2006 року отримали близько 519 млн. грн. державних дотацій⁶⁰. Приблизно таку суму заплановано сплатити за посіви ярих. Якщо дотації за посіви ярих будуть сплачені швидко, господарства зможуть використати ці кошти для проведення збиральної кампанії.

⁵⁹ У січні–квітні 2005 року сільськогосподарське виробництво збільшилося на 4,6%.

⁶⁰ Аграрії отримують по 100 грн. дотацій на 1 га посівів озимих культур, 65 грн. – на 1 га ярих, 380 грн. – на 1 га посівів льону-довгунця і коноплі, 53 грн. – на 1 га посівів культур, вирощуваних на зрошуваних землях.

Графік 8. Сільськогосподарське виробництво

% річної зміни

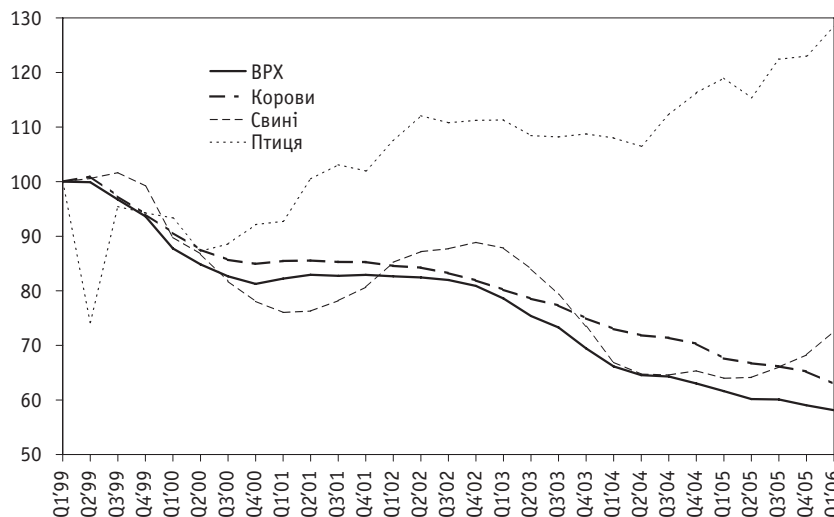
Джерело: Держкомстат

Упродовж січня–квітня 2006 року виробництво м'яса збільшилося на 1,8%. Приріст цього показника забезпечують сільськогосподарські підприємства, де виробництво впродовж зазначеного періоду збільшилося на 18,8%. Зниження обсягів виробництва м'яса в господарствах населення триває з 2004 року. Частка господарств населення в загальному виробництві м'яса скоротилася з 68,7% у січні–квітні 2005 року до 63,5% у січні–квітні 2006 року.

Частка господарств населення у виробництві м'яса скорочується

Графік 9. поголів'я худоби та птиці

індекс, сезонно згладжений, I квартал 1999 року = 100

Джерело: Держкомстат. Розрахунки: **квартальні передбачення**

Поголів'я великої рогатої худоби (ВРХ) продовжує скорочуватися в усіх категоріях господарств. Причиною зниження поголів'я, з одного боку, є брак інвестиційних ресурсів для розведення племінного молодняка. З іншого – високі ціни на яловичину спонукають фермерів забивати худобу задля швидкого поповнення обігових коштів господарств.

Поголів'я ВРХ скорочується...

Поголів'я свиней продовжує відновлюватися. Темпи зростання поголів'я у сільськогосподарських підприємствах набагато вищі, ніж у господар-

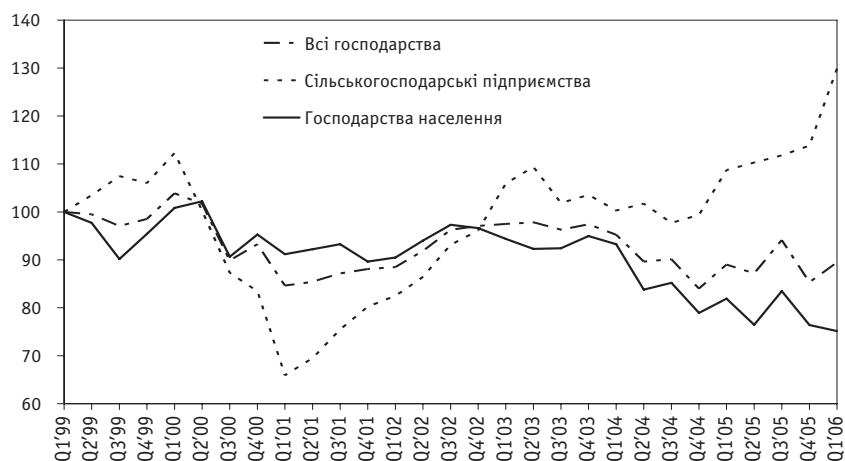
ствах населення⁶¹. У господарствах населення зосереджено 60% поголів'я свиней.

...а свиней і птиці – зростає

Поголів'я птиці у сільськогосподарських підприємствах упродовж січня–квітня 2006 року збільшилося на 29,5%. Господарства населення, де поголів'я птиці продовжує скорочуватися, вочевидь неспроможні конкурувати із сільськогосподарськими підприємствами і відмовляються від вирощування птиці на продаж.

Графік 10. Виробництво м'яса

індекс, сезонно згладжений, I квартал 1999 року = 100

Джерело: Держкомстат. Розрахунки: *квартальні передбачення*

Прогноз

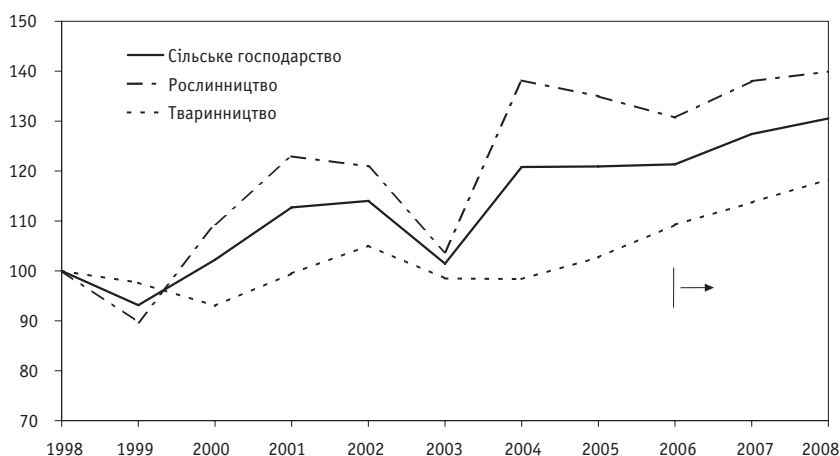
Ми залишили незмінним наш прогноз сільськогосподарського виробництва на 2006–2008 роки. Ми передбачаємо, що 2006 року зростання в галузі становитиме 0,5%, 2007 року – 5%, а 2008 року – 2%.

Темпи зростання сільськогосподарського виробництва, %

2003	-11,0
2004	19,9
2005	0,0
2006	0,5
2007	5,0
2008	2,0

Графік 11. Виробництво продукції сільського господарства

індекс, 1998 рік = 100

Джерело: Держкомстат. Розрахунки: *квартальні передбачення*

⁶¹ У січні–квітні 2006 року поголів'я свиней збільшилося на 11,1%, зокрема у сільськогосподарських підприємствах – на 27,1%, у господарствах населення – на 2,8%.

Наш прогноз на 2006 рік виявиться занадто песимістичним, якщо погода влітку буде сприятливою для зернових⁶². У цьому разі зростання виробництва у тваринництві також виявиться більшим за очікуване (6%) з огляду на швидший приріст обсягів худоби та птиці внаслідок розширення кормової бази. Ми не передбачаємо, що чисельність поголів'я ВРХ стабілізується 2006 року. Приріст виробництва м'яса буде забезпечено за рахунок свинини та птиці.

Темпи зростання сільськогосподарського виробництва у 2007–2008 роках залежатимуть від розвитку цільових програм фінансування сільського господарства. Зокрема Світовий банк 2007 року планує розпочати програму виділення Україні позики у 150 млн. дол. США в рамках програми “Розширення доступу до фінансових послуг”⁶³. Програмою передбачено надання коштів українським банкам – учасникам проекту, які своєю чергою надаватимуть кредити позичальникам у сільській місцевості. На нашу думку, кредитні кошти будуть спрямовані переважно на інвестування в підгалузь тваринництва, оскільки вона має більший потенціал до зростання.

Зростання залежатиме від цільового фінансування сільського господарства

⁶² За нашим прогнозом, урожай зернових 2006 року становитиме 34 млн. т, що на 4 млн. т менше, ніж 2005 року.

⁶³ Відповідний законопроект має бути ратифікований Верховною Радою до кінця 2006 року.

ЗОВНІШНІЙ СЕКТОР

Погіршення зовнішньоторгівельного балансу триває. З одного боку, високий попит і зростання цін на енергоносії спричиняють високі темпи зростання імпорту. З іншого – несприятлива зовнішньоекономічна кон'юнктура зумовлює скорочення обсягів експорту.

Ми прогнозуємо, що погіршення балансу зовнішньої торгівлі триватиме впродовж усього прогнозного періоду. За нашими оцінками, дефіцит торговельного балансу 2008 року сягне 7,2% ВВП, платіжного балансу – 5,4% ВВП.

У I кварталі 2006 року тривав активний приплив прямих іноземних інвестицій (ПІІ) до України, що розпочався з продажем банку "Аваль" і комбінату "Криворіжсталь" у другому півріччі 2005 року. Надходження ПІІ до України у I кварталі майже вчетверо перевищили показник відповідного періоду 2005 року.

Попри незначне сповільнення, темпи зростання основних торговельних партнерів упродовж прогнозного періоду залишатимуться порівняно високими (близько 4%). Визначною тенденцією буде подальше зниження курсу долара США. Утім, ми не очікуємо на подолання позначки в 1,40 дол. США за євро 2006 року. Економічна політика російського уряду стає дедалі більше підпорядкованою поточним зовнішньополітичним цілям. Це підвищує ризики загострення "торговельних війн" України з Росією.

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ

Торгівельний баланс

Сальдо зовнішньої торгівлі України з початку 2006 року погіршувалося, сягнувши за результатами I кварталу дефіциту в 1,8 млрд. дол. США. Експорт товарів у I кварталі 2006 року становив 8 млрд. дол. США (зменшився на 4,4%), імпорт – 9,8 млрд. дол. США (збільшився на 30,2%).

Експорт зменшився через нижчі ціни на метали та “торгівельні війни” з РФ

Головний чинник зменшення обсягів експорту товарів – несприятлива зовнішня кон’юнктура: крім спаду світових цін на чорні метали 2005 року, посилилися “торгівельні війни” з найбільшим українським торгівельним партнером – Російською Федерацією. Тому якщо 2005 року зниження експорту спостерігалось лише для металургійної продукції⁶⁴, то 2006 року почав зменшуватися також експорт продукції харчової промисловості⁶⁵. Експорт енергоресурсів зменшився переважно через скорочення обсягів виробництва нафтопродуктів.

Зміни вартісних обсягів торгівлі товарами, %

	Екс-порт	Ім-порт
2003	28,5	35,6
2004	41,6	26,0
2005	4,8	21,8
2006	2,0	16,0
2007	6,0	11,0
2008	6,0	11,0

Експорт хімічної продукції у I кварталі 2006 року зріс на 4,3%: на відміну від чорних металів негативний вплив підвищення цін на природний газ компенсовано сприятливою зовнішньою кон’юнктурою. Рекордному зростанню експорту транспортних засобів на 30% сприяли інвестиції в галузь 2005 року, які розширили асортимент і підвищили якість виробленого в Україні транспорту.

Імпорт товарів зростав завдяки високому внутрішньому попиту, що триває. Крім попиту домогосподарств на споживчі товари, який підвищився 2005 року завдяки зростанню доходів, 2006 року збільшується попит на інвестиційні товари (див. **Бізнес**)⁶⁶. Відчутний вплив на зростання вартісних обсягів імпорту мало здорожчання енергоресурсів: імпорт природного газу в I кварталі 2006 року збільшився до 1,6 млрд. дол. США, або на 40%. Його частка в загальних обсягах імпорту зросла з 10% 2005 року до 16% 2006 року.

Ситуація в зовнішній торгівлі послугами у I кварталі 2006 року була ліпшою – сальдо торгівлі послугами становило 1 млрд. дол. США. Експорт послуг збільшився на 21% завдяки підвищенню тарифів на транспортування енергоресурсів трубопроводами⁶⁷. Імпорт зростав повільніше (на 14,6%). Основний внесок у зростання імпорту зробили фінансові, юридичні та рекламні послуги.

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ)

Іноземні інвестиції поживалися

У I кварталі 2006 року приріст ПІІ був найбільшим порівняно з приростом ПІІ у I кварталі всіх попередніх років. Обсяги ПІІ становили

⁶⁴ За даними Держзовнішінформу, експорт металопродукції з України скоротився з 33,2 тис. т 2004 року до 30,6 тис. т 2005 року.

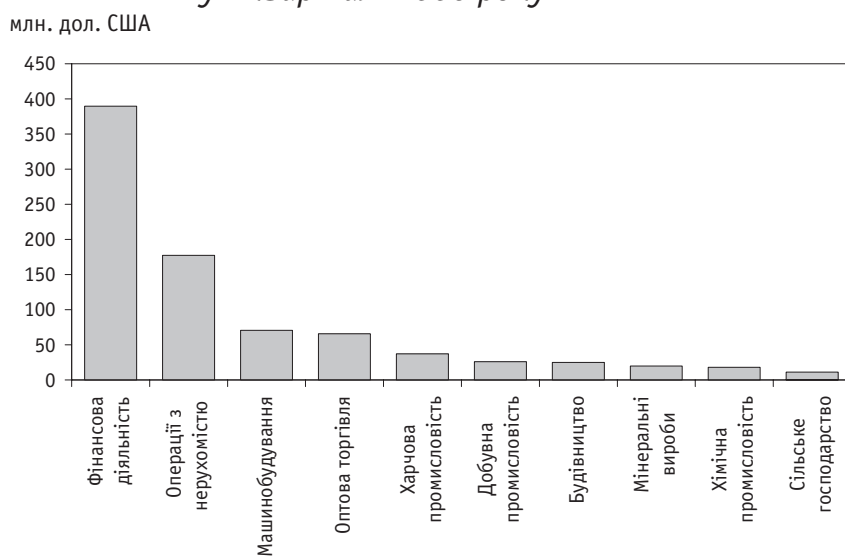
⁶⁵ Внаслідок заборони Російською Федерацією імпорту української продукції тваринництва у I кварталі 2006 року експорт м’ясної продукції зменшився більш як вдвітеро, молочної продукції – майже вдвічі.

⁶⁶ У I кварталі 2006 року імпорт механічного й електричного обладнання збільшився на 26,2%, транспортних засобів – на 80%.

⁶⁷ Обсяги експорту транспортних послуг, на які припадає три чверті загального експорту послуг, збільшилися у I кварталі 2006 року на 18%. Експорт послуг трубопровідного транспорту (50% експорту транспортних послуг) зріс на 30%.

922,5 млн. дол. США, що майже вчетверо більше за показник відповідного періоду 2005 року.

Графік 12. Приріст прямих іноземних інвестицій у I кварталі 2006 року

Джерело: Держкомстат

Основні країни походження ПІІ до України у I кварталі 2006 року, млн. дол. США

Кіпр	466,4
Велика Британія	179,3
Нідерланди	150,3
Російська Федерація	79,0
Австрія	68,5

Зростанню ПІІ сприяли такі чинники:

- високі темпи зростання споживчого ринку (див. Домашні господарства);
- ефект “лавини”: прихід багатьох іноземних банків на український ринок був пов’язаний з попередніми аналогічними рішеннями їхніх конкурентів;
- підвищення інтересу іноземних підприємств до України 2005 року, яке реалізувалося у впровадженні інвестиційних проектів 2006 року. Прихід великих іноземних банків в Україну посилив зацікавленість у ній інвесторів з інших сфер бізнесу.

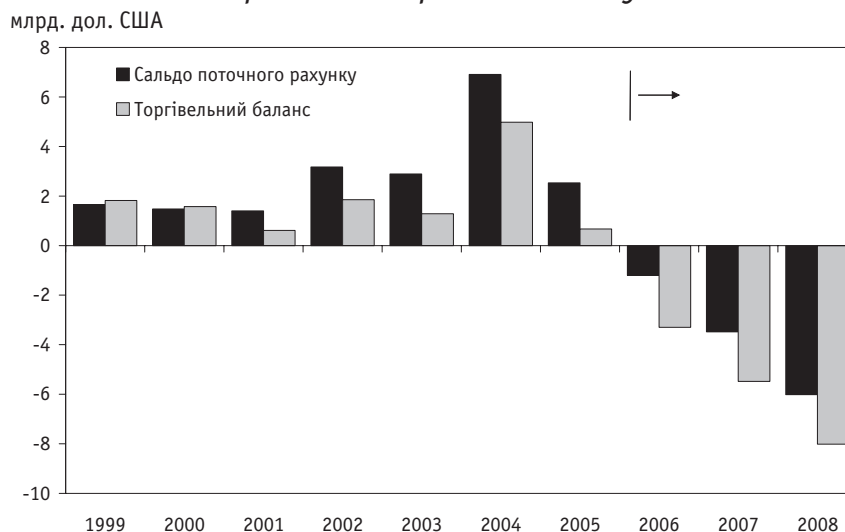
Прогноз

Ми очікуємо, що зростання експорту товарів відновиться у II–IV кварталах і за підсумками 2006 року обсяги експорту збільшаться на 2%. Однією з основних причин прискорення експорту буде зростання світових цін на чорні метали. Імпорт товарів, за нашими очікуваннями, 2006 року зросте на 16%. Зменшення темпів зростання імпорту в II–IV кварталах 2006 року буде зумовлено сповільненням зростання доходів громадян (див. Домашні господарства).

Ми прогнозуємо, що баланс зовнішньої торгівлі товарами та послугами і рахунок поточних операцій 2006 року будуть від’ємними. Упродовж прогнозного періоду від’ємне сальдо обох цих показників зростатиме через те, що темпи зростання імпорту будуть вищими за темпи зростання експорту.

2006 року сальдо торгівлі товарами та послугами буде від’ємним

Графік 13. Рахунок поточних операцій і баланс торгівлі товарами та послугами

Джерело: НБУ. Прогноз: *квартальні передбачення*

Ризики нашого прогнозу тенденцій у зовнішній торгівлі – подальше підвищення цін на енергоносії, загострення “торгівельних війн” з Росією, зниження світових цін на основні українські експортні товари.

2006 року ПІІ до України становитимуть 4,5 млрд. дол. США

Попри високий результат I кварталу, ми знизили наш прогноз приросту ПІІ 2006 року до 4,5 млрд. дол. США з огляду на нижчі за очікувані раніше обсяги приватизації. Приріст ПІІ в 2007 та 2008 роках становитиме 3,5 і 3,7 млрд. дол. США відповідно.

Ціни товарних ринків

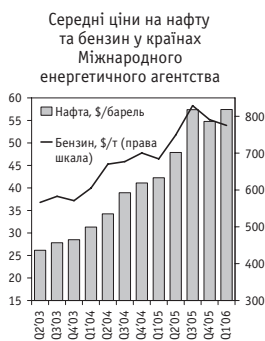
Ціни на нафту 2006 року продовжили зростання, розпочате 2005 року: у січні вони перевищили 60 дол. США за барель, у квітні – 70 дол. США за барель (ICE Futures, Brent). Причини зростання цін на нафту:

- швидке збільшення споживання нафти у світі та неспроможність країн ОПЕК регулювати ринкову кон'юнктуру;
- політична нестабільність у Нігерії, загроза військових дій та ембарго щодо Ірану, можливе обмеження поставок нафти Венесуелою;
- присутність спекулятивного капіталу на світовому ринку нафти.

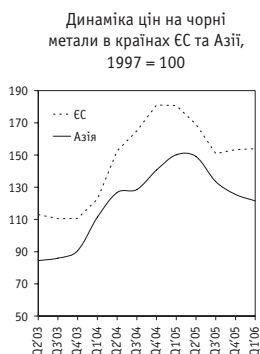
Ми прогнозуємо, що світові ціни на нафту 2006 року становитимуть не менш як 65 дол. США за барель.

У березні 2006 року світові ціни на чорні метали почали зростати. Цьому сприяло здорожчання ресурсів (залізної руди, металобрухту, енергоносіїв). Подальше підвищення цін на чорні метали підтримуватиметься попитом, що сезонно збільшується навесні–влітку, проте зростання не буде бурхливим. Ми прогнозуємо, що ціни на чорні метали 2006 року не досягнуть рекордних рівнів 2004 року.

Світові ціни на зерно у I кварталі 2006 року залишалися порівняно стабільними на тлі високих оцінок залишків урожаю 2005/06 маркетингового року. Ми прогнозуємо, що ціни на зерно 2006 року не змінюватимуться.

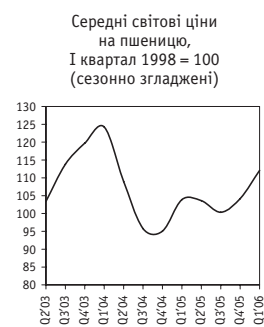

Джерело: Міжнародне енергетичне агентство

Джерело: MEPS Ltd.

Незважаючи на довготривале зростання та спадні очікування, світові ціни на добрива залишаються високими. Частково вони підтримуються здорожчанням енергоресурсів, проте в основному визначаються збалансованим співвідношенням попиту та пропозиції. Ми прогнозуємо, що 2006 року світові ціни на добрива залишатимуться стабільними.

Джерело: CRB-Reuters
Розрахунки: кварталні передбачення

СВІТОВА ЕКОНОМІКА

Попри незначне сповільнення, темпи зростання основних торгівельних партнерів упродовж прогнозного періоду залишатимуться високими. Визначною тенденцією буде подальше зниження курсу долара США. Утім, ми не очікуємо на подолання позначки у 1,40 дол. США за євро 2006 року. Економічна політика російського уряду стає дедалі більше підпорядкованою поточним зовнішньополітичним цілям. Це підвищує ризики загострення “торгівельних війн” України з Росією.

Загальні тенденції

Упродовж прогнозного періоду основні торгівельні партнери України зростатимуть такими самими темпами, що й світова економіка. Ми очікуємо, що 2006 року зростання в групі партнерів становитиме 4,1%. У 2007–2008 роках темпи зростання становитимуть 3,8% і 4,1% відповідно.

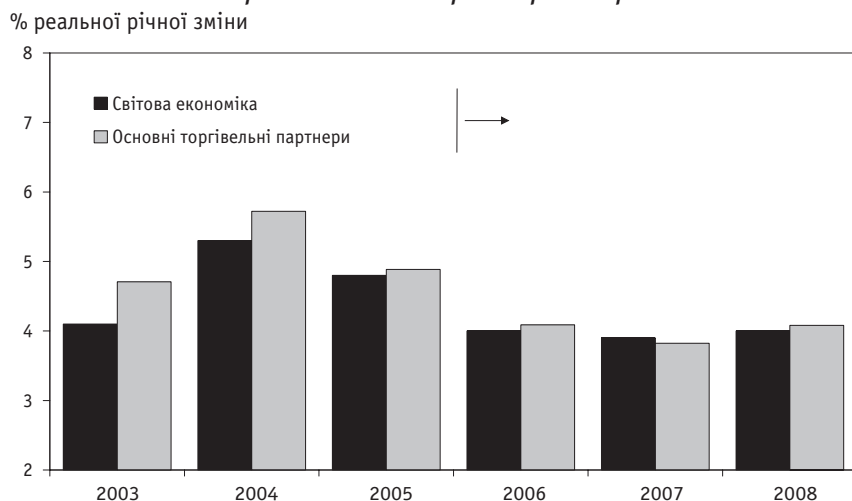
Ми переглянули наш прогноз зростання світової економіки. Прогноз на 2006 рік підвищено на 0,6 в.п. до 4%. Ми очікуємо, що у 2007–2008 роках темпи економічного зростання становитимуть 3,9% і 4% відповідно. Основні причини перегляду прогнозу:

- поліпшення перспектив розвитку в країнах, що не входять до групи основних торгівельних партнерів України (зокрема у Японії);
- збільшення питомої ваги Китаю у світовій економіці⁶⁸.

Визначною тенденцією 2006 року буде девальвація долара США, передусім до євро. Стрімке зниження курсу долара США (до більш як 1,40 долара США за євро) – основний ризик нашого прогнозу.

**2006 року
девальвація долара
США триватиме**

Графік 14. Зростання світової економіки й основних торгівельних партнерів України

Джерело: МВФ. Розрахунки та прогноз: **квартальні передбачення**

⁶⁸ 2005 року частка економіки Китаю у світовому ВВП зросла на 2,2 в.п. проти попереднього року (з 13,2% до 15,4%). Окрім високих темпів економічного зростання, причиною цього був перегляд обсягів китайської економіки, завершений наприкінці 2005 року. Докладніше – див. **квартальні передбачення** за перший квартал 2006 року, с. 53–54.

Сполучені Штати Америки

У I кварталі 2006 року економіка США зросла на 3,6%. Основні чинники порівняно високих темпів зростання:

- швидке зростання приватного споживання;
- прискорення експорту⁶⁹, спричинене, зокрема, девальвацією долара;
- прискорення зростання державного споживання (рекордне значення за останні вісім кварталів).

Ми очікуємо, що 2006 року реальний ВВП США зросте на 3%. Більші за очікувані темпи зростання у I кварталі буде певною мірою компенсовано нижчими темпами зростання запасів у наступних двох кварталах. Упродовж усього року економіка також відчуватиме негативний вплив від припинення зростання цін на нерухомість.

Після підвищення рівня ставки за федеральними фондами⁷⁰ до 5% Федеральна резервна система (ФРС) США ретельно переоцінює поточну ситуацію. Прискорення зростання споживчих цін підвищує ймовірність того, що влітку 2006 року ФРС вдасться до підвищення ставок ще на 25 базисних пунктів. Утім, подальші підвищення ставок критичні для економічного зростання. Ми не очікуємо, що 2006 року ставку буде піднято вище 5,5%.

Найважливішими чинниками зростання американського ВВП упродовж 2006–2007 років будуть ціни на нерухомість та енергоносії. Якщо перший з них безпосередньо впливатиме на приватне споживання, що є головним локомотивом американської економіки, то другий великою мірою проявиться у прискоренні інфляції. Наразі тенденції на ринку нерухомості свідчать про сценарій “м’якої посадки” (поступової стабілізації цін без стрімкого зниження), тому ймовірність ризику стрімкого спаду цін на нерухомість зменшується.

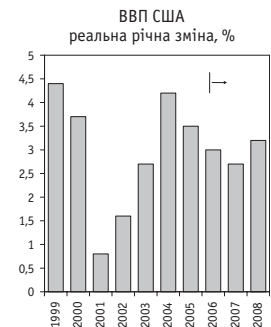
Ми прогнозуємо, що 2007 року ВВП США зросте на 2,7%. 2008 року економічне зростання прискориться до 3,2%. Ризики нашого прогнозу:

- стрімкий спад цін на нерухомість;
- високі темпи девальвації долара США: перехід за значення 1,45 долара США за євро вже 2006 року;
- підвищення відсоткових ставок до більш як 5,5% 2006 року у відповідь на прискорення інфляції через високі ціни на енергоносії.

Чому девальвує долар США?

Навесні 2006 року відновилися тенденція зниження курсу долара США. За перші п’ять місяців року курс долара США щодо євро скоротився на 6%, щодо єни – на 4%. Ефективний курс (зважений за обсягами торгівлі курс до кошика валют основних торговельних парт-

**У I кварталі
2006 року економіка
США зросла на 3,6%**

Джерело: МВФ
Прогноз: кварталні передбачення

**Ціни на нерухомість
і енергоносії
визначатимуть
економічний
розвиток США**

⁶⁹ Хоча темпи зростання експорту у I кварталі були вищими за темпи зростання імпорту, торговельний баланс продовжує погіршуватися, адже загальні вартісні обсяги імпорту на 55% вищі за обсяги експорту. Внесок чистого експорту до зростання ВВП у I кварталі був від’ємним (-0,34 в.п.).

⁷⁰ Упродовж 2004–2006 років відбулося 16 поступових підвишень розміру процентної ставки на 25 б.п. – з 1% у червні 2004 року до 5% у червні 2006 року.

нерів) знизився на 3%. Проте ефективний курс долара США лише повернувся до показників січня 2005 року, коли середньомісячний курс до євро становив 1,31.

Ми очікуємо, що девальвація долара США триватиме впродовж усього прогнозного періоду. За нашими оцінками, середньорічний курс 2006 року становитиме 1,28 долара США за євро, 2007 року – 1,32.

Девальвацію долара США зумовлюють такі чинники:

- **ПРОБЛЕМА ПОДВІЙНОГО ДЕФІЦИТУ.** У США впродовж кількох останніх років нагромаджено великі дефіцити рахунку поточних операцій платіжного балансу (на рівні 6,5% ВВП) і федерального бюджету (2,5% ВВП). Упродовж прогнозного періоду дефіцит платіжного балансу зростатиме, а бюджетний дефіцит буде не нижчим за 1% ВВП. Цей фундаментальний чинник зумовлює девальваційний тиск на американську валюту.
- **ВТРАТА АМЕРИКАНСЬКИМИ РИНКАМИ КАПІТАЛУ МОНОПОЛІЇ НА НАДІЙНЕ ІНВЕСТИВАННЯ.** Упродовж останніх років ситуація на фінансових ринках багатьох країн, що розвиваються, відчутно поліпшилася. Оцінка ризиків інвесторами дуже низька (що відображено у вкрай низьких спредах для боргових інструментів у цих країнах). Це створює багато можливостей для порівняно неризикових інвестицій поза кордонами США. Ризик розбалансування платіжного балансу через можливу недостатність припливу капіталу до США посилює очікування щодо девальвації долара – і спричиняє її⁷¹.
- **ОЧІКУВАННЯ ЩОДО ПРИПИНЕННЯ ЗРОСТАННЯ ПРОЦЕНТНИХ СТАВОК У США.** Незважаючи на неухильне зростання рівня процентних ставок у США упродовж останніх кількох років, привабливість доларових активів для інвесторів майже не зростала⁷². Вища привабливість фондових ринків інших країн⁷³, а також інших інструментів (у тому числі нерухомості та світових ринків сировинних ресурсів) призвела до того, що інвестори мляво відреагували на підвищення ставок. Оскільки зростання ставок у США припиниться найближчим часом, суттєвого підвищення попиту на доларові активи вже не відбудеться – за умов збереження стабільності фінансових ринків світу.
- **ЗРОСТАННЯ ЦІН НА СИРОВИННІ ТОВАРИ.** Сировинні товари, якими широко торгують на світових біржах (нафта, метали, золото), стали конкурентами американських активів у привабленні капіталу.

⁷¹ Додатковий чинник – поступова тенденція до диверсифікації золотовалютних резервів та інших фондів країн від долара США в інші валюти, передусім євро. З прискоренням спаду курсу американського долара ця тенденція може посилитися.

⁷² Одна з перешкод для інвестування у американські активи – суттєве пожорсткішання регуляторних вимог для американських корпорацій після гучних скандалів навколо компаній Enron і WorldCom у 2001–2002 роках. Зокрема ухвалений 2002 року Закон Сарбанеса–Окслі накладає додаткові вимоги до нагляду й аудиту. Його запровадження відчутно підвищило адміністративні витрати американських компаній.

⁷³ 2005 року зростання капіталізації фондового ринку в доларовому еквіваленті в Єгипті становило 155%, Саудівській Аравії – 115%, Росії – 98%, Туреччині – 69%, Південній Кореї – 64%, Бразилії – 60%, Індії – 40%.

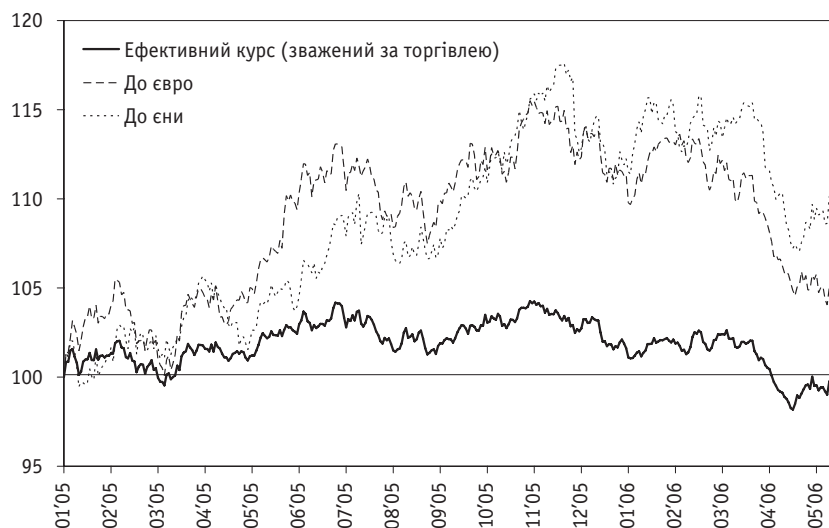
Зокрема одна з причин стрімкого зростання цін на ці ресурси – переспрямування потоків капіталу після обвалу американського фондового ринку 2000 року. Що більше, сировинні ринки завдають і більш прямий вплив на курс американської валюти: оскільки ціни на всі ці ресурси деноміновано саме у доларах США, зростання їхньої ціни спричиняє спадний вплив на нього.

Прогнозований нами спад курсу долара США не завдасть великого впливу на економічне зростання у світі. Він мало впливатиме і на рівень інфляції США, адже завдяки активній глобальній конкуренції ціни на імпортовані товари в останні роки стали менш чутливими до зміни курсових співвідношень.

Утім, прискорення темпів зниження курсу долара США може призвести до розбалансування світової економіки⁷⁴. Перевищення курсу долара США до євро 2006 року значення у 1,40 загрожує передусім економічному зростанню в зоні євро, розвиток якої великою мірою залежить від експорту.

Графік 15. Динаміка курсу долара США

індекс, 2 січня 2005 року = 100

Джерело: Федеральна резервна система США.

Розрахунки: **квартальні передбачення**

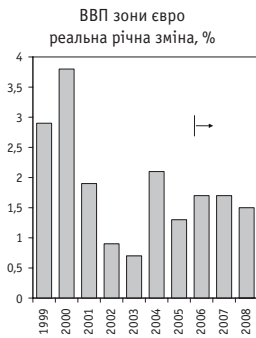
Країни зони євро

За попередніми оцінками, зростання ВВП у зоні євро у I кварталі 2006 року становило 2%. Основним чинником зростання були інвестиції⁷⁵ та зовнішній попит.

У I кварталі 2006 року зростання в зоні євро становило 2%

⁷⁴ Наразі глобальний “баланс” полягає у тому, що подвійний дефіцит і нульовий рівень заощаджень у США компенсуються високими експортними надходженнями економік Азії та нафтових країн, які останні вкладають у доларові фінансові інструменти (передусім казначейські облігації США). Стрімкий спад долара може призвести до порушення цього балансу.

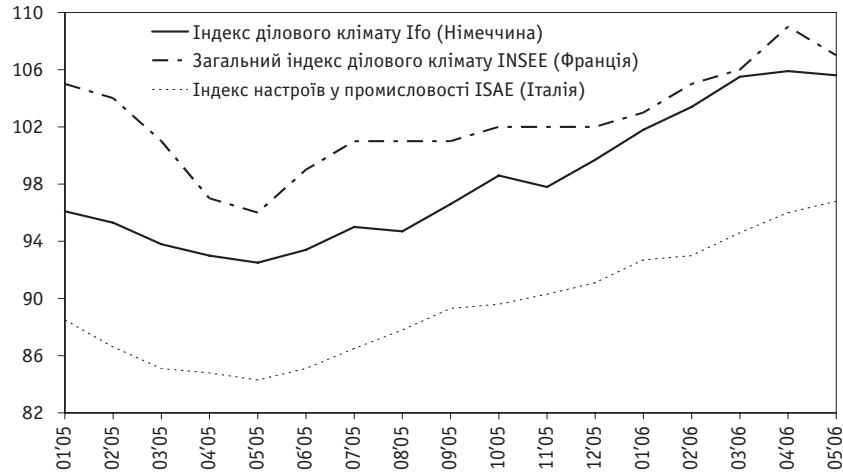
⁷⁵ За нашими оцінками, внесок інвестицій в основний капітал у зростання становив близько 1 в.п.

Джерело: МВФ
Прогноз: квартальні передбачення

Позитивна тенденція – суттєве поліпшення очікувань бізнесу найбільших європейських економік упродовж останніх дванадцяти місяців. Це свідчить про можливе прискорення темпів зростання інвестицій. Утім, ми вважаємо, що ці очікування, по-перше, нестійкі, а по-друге, великою мірою відображають упевненість європейських компаній у розширенні свого бізнесу поза межами зони євро.

Графік 16. Індекси ділового клімату у найбільших економіках зони євро⁷⁶

Джерела: Ifo, INSEE, ISAE

Стрімкий спад курсу долара США – основний ризик для зростання в зоні євро 2006 року

Великим ризиком для розвитку європейської економіки 2006 року буде швидке зростання курсу євро щодо долара США – до рівня більш як 1,40 дол. США за євро. У разі реалізації цього ризику зовнішня торгівля перетвориться на тягар для зростання. Проблему зростання обмінного курсу буде ускладнено тим, що велику частину європейського імпорту деноміновано в доларах США. Подальше підвищення ставки рефінансування Європейським центральним банком (ЄЦБ)⁷⁷ може ще більше посилити ревальваційний тиск на євро.

Ми очікуємо, що у 2006–2007 роках економіка країн зони євро зростатиме на 1,7% щороку. 2008 року темпи зростання становитимуть 1,5%.

Російська Федерація

У I кварталі 2006 року російська економіка зростає на 4,6%

За попередніми підсумками, російська економіка зросла у I кварталі 2006 року на 4,6%. Уповільнення темпів зростання відбулося в усіх трьох складниках економіки: споживанні, інвестиціях та експорті. Промислове виробництво зросло на 3%⁷⁸.

Потенціал моделі екстенсивного зростання за рахунок експорту корисних копалин і продукції низького рівня обробки вичерпався. Нова негативна

⁷⁶ Індекси не є порівняними між країнами.

⁷⁷ 8 червня 2006 року ЄЦБ підвищив ставку на 25 б.п. – до 2,75%. Голова ЄЦБ Жан-Клод Тріше заявив, що цей рівень ставки однак занижений і подальші підвищення “гарантовані”.

⁷⁸ Велику частину зростання у промисловості забезпечило виробництво і розподіл електроенергії, газу та води через люті морози на початку 2006 року.

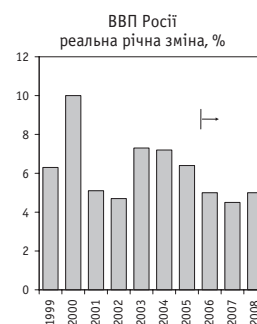
тенденція — сповільнення темпів зростання інвестицій до 5,1%⁷⁹, незважаючи на стрімке зростання фондового ринку та велику активність російських компаній на світових ринках капіталу. Якщо 2005 року високі темпи інвестування підтримувалися завдяки інвестиціям великих державних корпорацій⁸⁰, то на початку 2006 року цей чинник зростання інвестицій вщух. Інвестиції спрямовують переважно у добувну промисловість і торгівлю, тимчасом як інвестиційна привабливість обробної промисловості залишається низькою.

За оцінками Міністерства економічного розвитку та торгівлі Росії, у I кварталі 2006 року суттєво зріс показник задоволення приросту внутрішнього попиту імпортом — до 57,1% проти 48,2% 2005 року. Ревальвация рубля до долара США ще більше посилить цю тенденцію⁸¹.

Економічна політика Росії стає дедалі більше підпорядкованою зовнішньополітичним цілям. Передусім вона має негативний характер: Росія використовує зовнішню торгівлю та інші економічні важелі для тиску на інші країни. Якщо торік така політика була обмежена питанням експорту енергоресурсів, то 2006 року Росія почала активно використовувати великий ступінь орієнтації економік сусідніх країн на свій ринок, запроваджуючи обмеження на імпорт.

Подальшим найімовірнішим напрямом політизації економічної політики буде заангажованість дозволів на доступ іноземних інвесторів до російської економіки. Така політика спотворюватиме економічну конкуренцію. Що більше, за умов відсутності стратегії державних інвестицій обмеження надходження іноземного капіталу до країни є великим ризиком для розвитку країни у середнь- та довгостроковій перспективі.

Ми очікуємо, що 2006 року російська економіка зросте на 5%. Темпи зростання у 2007–2008 роках становитимуть 4,5% і 5% відповідно. Основний ризик прогнозу — перехід на вільне курсоутворення, за якого курс рубля може посилитися до долара США більш як на 30% упродовж двох років.

Джерела: МВФ, Федеральна служба державної статистики Росії
Прогноз: квартальні передбачення

**Економічна політика
Росії стала ще більше
підпорядкованою
її геополітиці...**

**...що закладає
великий ризик
для розвитку країни**

⁷⁹ 2005 року зростання інвестицій у основний капітал становило 10,5%.

⁸⁰ Див. *квартальні передбачення* за четвертий квартал 2005 року, с. 68.

⁸¹ Президент Росії Володимир Путін поставив завдання забезпечити конвертованість рубля з 1 липня 2006 року. Ми вважаємо малоімовірним, що Центральний банк Росії, поточна політика якого спрямована на одночасне втримання курсу рубля та темпів інфляції, зможе забезпечити конвертованість у такі стислі терміни, не втративши контролю над курсом за умов великих експортних надходжень валюти.

ГРОШІ

Зростання від'ємного сальдо зовнішньої торгівлі у I кварталі 2006 року зумовило девальваційний тиск на гривню. Для підтримки стабільного обмінного курсу гривні Національний банк України (НБУ) був змушений витратити резерви, які впродовж I кварталу зменшилися на 2,1 млрд. дол. США. Ми прогнозуємо, 2006 року курс гривні до долара США залишатиметься стабільним. 2007 року НБУ перейде до таргетування інфляції, що зумовлюватиме більші коливання курсу. Ми очікуємо, що 2007 року середній обмінний курс становитиме 5,1 грн./дол. США, а 2008 року – 5,4 грн./дол. США.

Від початку 2006 року на ринку грошових ресурсів відбувається зниження ліквідності. У січні–травні грошова база зменшилася на 7,3%. Надлишкова ліквідність банківської системи на кінець I кварталу становила 45,8%, що є найнижчим показником за останні три роки. НБУ був змушений пом'якшувати монетарну політику задля збільшення обсягів ресурсів у банківській системі.

Від початку 2006 року зростання банківських депозитів уповільнювалося. Натомість кредити продовжували зростати високими темпами. Посилення конкуренції між банками і сповільнення інфляції зумовлюють зниження номінальних ставок за кредитами.

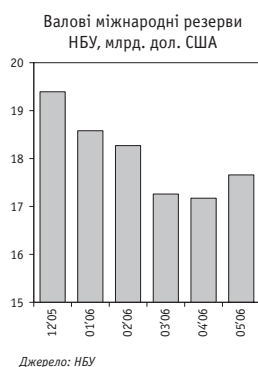
У травні зростання споживчих цін зменшилося в річному вимірі до 7,3%, що є найнижчим показником з травня 2004 року. Підвищення тарифів на газ та електроенергію для населення з 1 травня 2006 року великою мірою компенсовано дезінфляційним тиском від зростання імпорту та скуповування валюти населенням, що тривав від початку року. Ми передбачаємо, що 2006 року індекс споживчих цін (ІСЦ) зросте на 12,5%. У 2007–2008 роках темпи зростання ІСЦ уповільняться до 7% і 6% відповідно.

Зростання цін на енергоносії – основний чинник збільшення цін виробників. Ми прогнозуємо, що 2006 року ІЦВ зросте на 10%. У 2007–2008 роках зростання ІЦВ уповільниться до 7% і 6,5% відповідно.

МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА

Валютний ринок

НБУ витратив частину резервів на підтримку курсу

У I кварталі 2006 року Національний банк був змушений проводити інтервенції на міжбанківському валютному ринку задля задоволення попиту на валюту. Сумарне від’ємне сальдо інтервенцій становило 1,8 млрд. дол. США, а резерви скоротилися на 2,1 млрд. дол. США, або 11% резервів НБУ на кінець 2005 року.

Зростання попиту на валюту на початку 2006 року зумовлено такими чинниками:

- вплив капіталу⁸²;
- вихід нерезидентів з ринку ОВДП⁸³;
- зростання ціни на імпортований газ;
- високий попит населення на валюту⁸⁴.

Високий попит на валюту задовольняли рекордні надходження ПП (див. **ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ**) і запозичення приватного сектору на зовнішніх ринках у I кварталі. Ці чинники і надалі даватимуть змогу НБУ підтримувати обмінний курс попри зростання від’ємного сальдо зовнішньоторгівельного балансу (див. **ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ**). Позитивний наслідок валютних інтервенцій – уповільнення зростання монетарних агрегатів, що мало непрямий ефект на динаміку цін і сприяло дефляції в березні–квітні (див. **Ціни**).

З вересня 2005 року ціна купівлі долара на готівковому ринку була вищою за офіційний обмінний курс. У періоди зростання невизначеності (відставка уряду Тимошенко, переговори щодо ціни газу), обмінний курс перевищував офіційний приблизно на 3%. На міжбанківському ринку більшу частину часу курс тримався біля верхньої межі коридору 5,00–5,06 грн./дол. США, встановленого Нацбанком. Починаючи з квітня попит на валюту почав вщухати і наприкінці місяця НБУ кілька днів купував надлишок валюти.

Ми очікуємо, що влітку 2006 року ситуація на валютному ринку зміниться: прискориться зростання депозитів у гривні та посиляться приплив валюти з-за кордону. Збільшенню пропозиції валюти мають сприяти

⁸² За даними НБУ, вплив капіталу у I кварталі 2006 року становив 913 млн. дол. США, що було вище за показник відповідного періоду 2005 року: згідно з даними платіжного балансу, у I кварталі 2005 року вплив капіталу (стаття “Обсяги недоотриманої виручки за експорт товарів і послуг, оплати за імпорт, що не надійшов, і платежі за фіктивними операціями з цінними паперами”) становив 663 млн. дол. США.

⁸³ Згідно з інформацією НБУ, нерезиденти у січні–березні 2006 року продавали ОВДП і вивели з України 192 млн. дол. США.

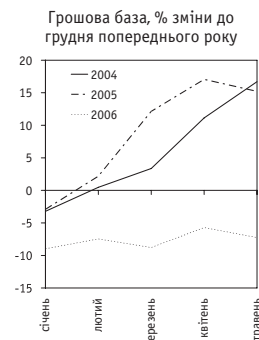
⁸⁴ Попит населення на валюту перевищував пропозицію з вересня 2005 року через політичну невизначеність. За січень–травень 2006 року чистий продаж банками валюти населенню становив 1,9 млрд. дол. США. Утім, за цей період населенню продано валюти менше, ніж у період політичної дестабілізації під час президентських виборів 2004 року, коли з вересня 2004 року до січня 2005 року чистий продаж валюти населенню становив 3,6 млрд. дол. США.

ПІ, зовнішні запозичення, приватизація та прискорення експорту. На кінець року обсяги резервів НБУ будуть більшими за торішні показники. У червні–серпні населення переважно продаватиме валюту через сезонні чинники. Необхідність підтримки стабільного обмінного курсу змусить НБУ збільшити емісію.

Грошово-кредитна політика

Зростання політичної невизначеності (див. **Політичне середовище**) негативно вплинуло на динаміку депозитів і грошових агрегатів. За умов утримання стабільного обмінного курсу та збільшення попиту на іноземну валюту грошова база у січні–травні 2006 року зменшилася на 7,3%.

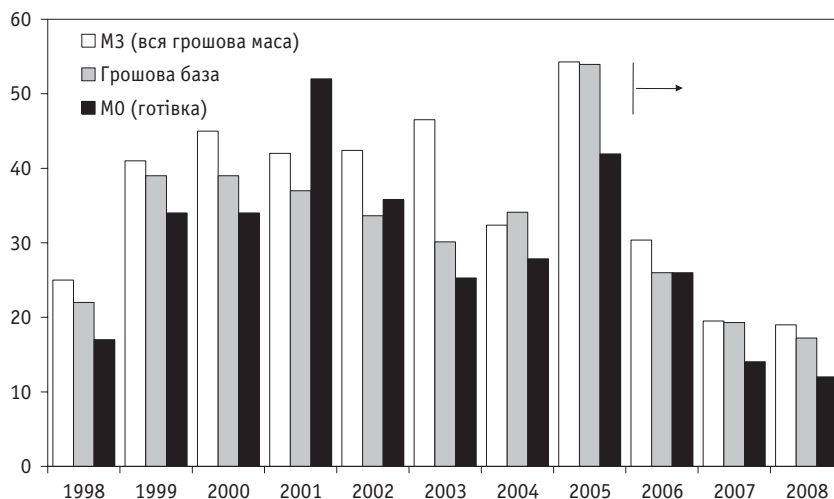
Готівка в обігу (M0) за січень–травень 2006 зросла лише на 1,4%, що набагато менше за зростання впродовж аналогічних періодів п'яти попередніх років. M0 залишається основною компонентою грошової бази, її частка майже не змінилася за останні два роки.

Джерело: НБУ

Графік 17. Грошові агрегати

% номінальної зміни

Джерело: НБУ. Прогноз: **квартальні передбачення**

Скорочення обсягів грошової бази за одночасного зростання готівки відбулося через суттєве скорочення резервів банків⁸⁵. За цих умов Нацбанк був змушений у січні–травні 2006 року пом'якшувати монетарну політику задля підтримки ліквідності у банківській системі⁸⁶.

Надлишкова ліквідність банківської системи на кінець I кварталу 2006 року становила 45,8%, що є найнижчим показником за останні три роки. Погіршилася також ліквідність згідно з різними нормативами банківської системи⁸⁷. У жовтні 2005 року (після урядової кризи) показники ліквідності опускалися нижче за цьогорічні, саме тоді почали зростати номінальні ставки за кредитами та депозитами.

⁸⁵ Упродовж січня–травня 2006 року резерви банків скоротилися на 30,4%.

⁸⁶ Зокрема в березні зменшено норматив обов'язкового резервування з 90% до 70%. Наприкінці квітня, задля зниження ставок за короткостроковими кредитами на міжбанківському ринку, достроково погашено депозитних сертифікатів на суму понад 1,2 млрд. грн. 3 10 травня на 2 в.п. знижено нормативи обов'язкового резервування для формування банками обов'язкових резервів за всіма видами вкладів.

⁸⁷ Ідеться про миттєву, короткострокову та поточну ліквідність.

Банківська система

На початку 2006 року зростання депозитів уповільнилося...

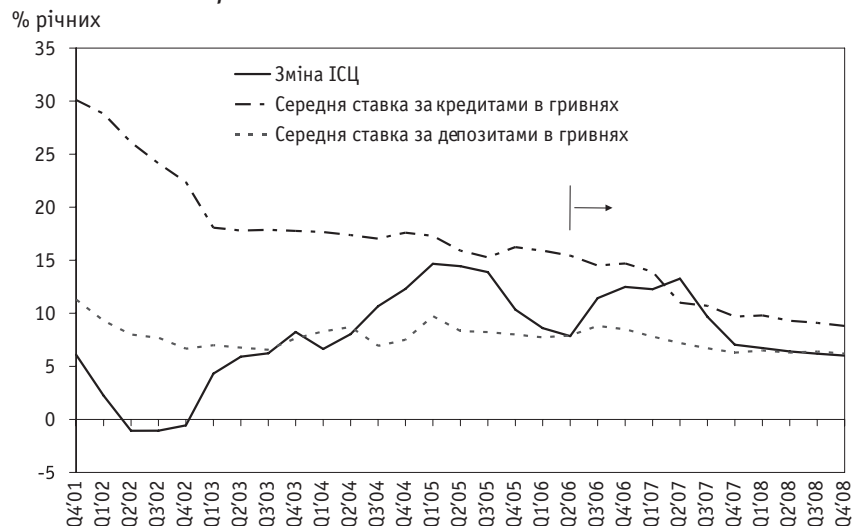
...проте кредити продовжували швидко зростати

Попри сповільнення темпів зростання депозитів⁸⁸, кредити від початку 2006 року продовжували доволі швидко зростати⁸⁹. Це призвело до скорочення частки депозитів у зобов'язаннях банків до найменшого за останні кілька років значення, що викликало пом'якшення грошової політики у березні–травні.

Майже половина приросту нових кредитів припадає на кредити, видані приватним особам. Зростання кредитування приватних осіб зумовлено не лише споживчим бумом, а й менш активним кредитуванням юридичних осіб, які відклали ухвалення інвестиційних рішень на поствиборний період.

У січні–травні 2006 року тривало зменшення ставок за кредитами. Воно було викликано зростанням конкуренції серед банків і сповільненням інфляції. Очікуване прискорення інфляції у II–III кварталах і повільне зростання депозитної бази має призвести до незначного зростання номінальних ставок за кредитами.

Графік 18. Показники альтернативної вартості грошей

Джерела: НБУ, Держкомстат. Прогноз: *квартальні передбачення*

Упродовж січня–травня 2006 року ставки за кредитами у гривні знизилися на 1,1 в.п. до 15,3%, а ставки за кредитами у валюті – на 0,6 в.п. до 11,1%. Повільніше зменшення ставок за валютними кредитами зумовлено очікуваннями щодо можливої девальвації гривні та великим попитом населення саме на валютні кредити⁹⁰.

Нижча ставка за валютними кредитами свідчить про те, що більшість агентів ринку вірить у стабільність іноземної валюти та послаблення гривні. Певну роль також відіграє неофіційна прив'язка вищих за серед-

⁸⁸ У січні–травні 2006 року банківські депозити збільшилися на 9,3% (за аналогічний період 2005 року – на 19,9%).

⁸⁹ Упродовж січня–травня 2006 року кредити в економіку зросли на 19,1%, тимчасом як упродовж перших п'яти місяців попереднього року – на 14,2%.

⁹⁰ У січні–травні 2006 року кредити фізичним особам у гривні зросли на 32,4%, у валюті – на 38,3%. Частка кредитів у валюті в загальних кредитах фізичним особам становить 60%.

ні зарплат до долара, адже саме громадяни із зарплатами такого рівня найбільш активні на кредитному ринку. Маржа між ставками за гривневими та валютними кредитами у січні–травні 2006 року зменшилася з 4,7 в.п. до 4,2 в.п., проте залишається досить високою порівняно до аналогічної маржі в країнах Центральної Європи.

Ціна гривневих депозитів упродовж січня–травня 2006 року майже не змінилася⁹¹, що було зумовлено впливом гривні з банківської системи і на готівковому (депозити)⁹², і на безготівковому (валютний міжбанківський ринок) ринках і подорожчанням у травні гривневих ресурсів на міжбанківському ринку. Гривневі ставки з урахуванням моменту погашення та очікуваної інфляції залишаються від’ємними у реальному вимірі.

Ставки за депозитами у валюті досить стрімко знижувалися⁹³ через приплив валюти до банківської системи⁹⁴ й очікування щодо використання банками з іноземними власниками валютних коштів материнських структур, що залучені за досить низькими ставками. Маржа між гривневими та валютними депозитами до запитання зросла до 2,4 в.п. (середньорічна 2006 року була 1,7 в.п.), а за строковими – до 4 в.п.

Прогноз

До кінця 2006 року динаміка грошових агрегатів визначатиметься втриманням стабільного обмінного курсу, зростанням доходів населення та банківських послуг для громадян (передусім кредитів). Відбуватиметься не лише кількісний, а і якісний (за рахунок появи нових послуг і поліпшення наявних) розвиток кредитування фізичних осіб.

З 2007 року НБУ перейде від підтримки обмінного курсу до таргетування інфляції⁹⁵. Через наближення рівня монетизації економіки⁹⁶ до рівнів інших країн Центральної Європи (50–60%) Україна потребує переходу до монетарної політики, менш залежної від неконтрольованих зовнішніх шоків. За нашим прогнозом, на кінець 2006 року монетизація економіки (МЗ/ВВП) становитиме 52%.

2006 року курс залишиться незмінним на рівні 5,05 грн./дол. США. Проте вже 2007 року Нацбанк дозволить більші коливання курсу. Ми очікуємо, що 2007 року середній обмінний курс становитиме 5,1 грн./дол. США, а 2008 року – 5,4 грн./дол. США.

Ревальвація реального ефективного обмінного курсу (РЕОК) гривні, що спостерігалася 2005 року, припинилася. Ми прогнозуємо, що 2006 року відбудеться його девальвація внаслідок зниження курсу долара США до інших валют країн – торговельних партнерів (див. **Світова економіка**).

Дефіцит гривні струмував ставки від зниження

Джерело: НБУ

2007 року НБУ перейде на таргетування інфляції...

...що призведе до більших коливань курсу

⁹¹ За цей період ставка за депозитами в гривні до запитання зменшилася на 0,3 в.п. до 7,8%, а за строковими – на 0,1 в.п. до 10,1%.

⁹² За січень–квітень 2006 року депозити в гривні зменшилися на 2,8%, за травень зросли на 4,3%.

⁹³ У січні–травні ставка за валютними депозитами до запитання зменшилася на 1,5 в.п. до 5,4%, а за строковими – на 2,1 в.п. до 6,1%.

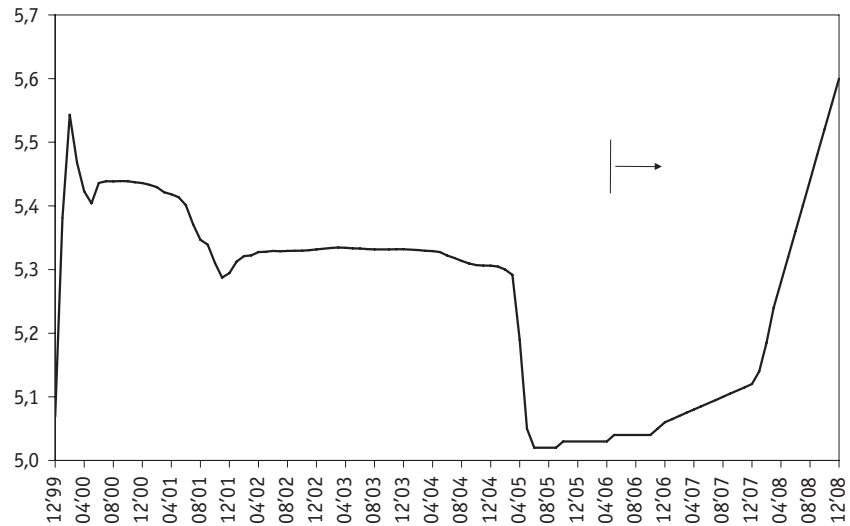
⁹⁴ За січень–травень 2006 року депозити у валюті зросли на 26,9%.

⁹⁵ Офіційного рішення щодо переходу ще не ухвалено.

⁹⁶ За даними НБУ, рівень монетизації в Україні у травні 2006 року становив 41,2%. У грудні 2005 року він становив 36,7%.

Графік 19. Номінальний обмінний курс

гривень за долар США

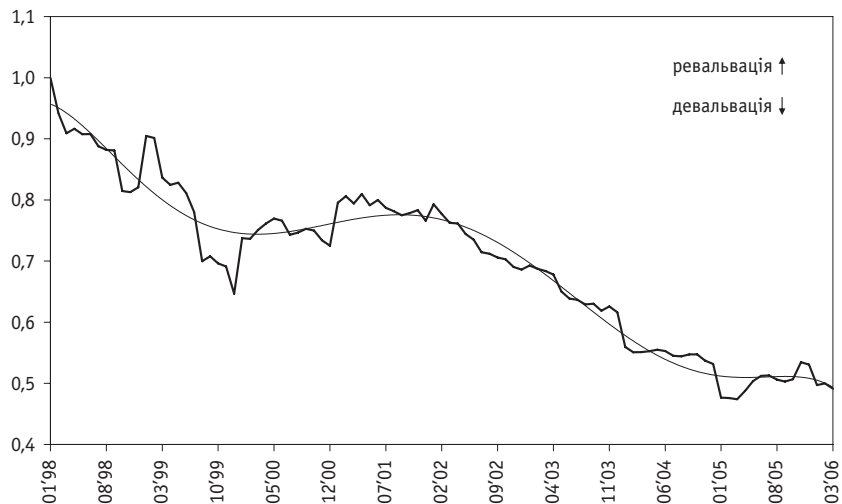

Джерело: НБУ. Прогноз: *квартальні передбачення*

Девальвація РЕОК разом з порівняно сприятливою кон'юнктурою на ринках металів і добрив дасть змогу НБУ підтримувати стабільний обмінний номінальний курс 2006 року. Очікуване нами послаблення гривні у 2007–2008 роках буде зумовлено зростанням дефіциту зовнішньоторгівельного балансу та поточного рахунку.

Графік 20. Динаміка реального ефективного обмінного курсу гривні

січень 1998 року = 1

Джерела: НБУ, МВФ, національні статистичні відомства.

Розрахунки: *квартальні передбачення*

Ризики нашого прогнозу:

- зміна законодавства щодо залучення фінансування з-за кордону, скасування обмежень на рух капіталу, перехід до часткової конвертованості валюти;
- відмова від таргетування інфляції 2007 року та збереження мети втримання стабільного обмінного курсу;

- посилення боротьби неекономічними методами між банками для отримання контролю над фінансовими потоками юридичних осіб, передусім державного сектору;
- зростання частки неповернених кредитів через менші за очікувані темпи зростання доходів громадян.

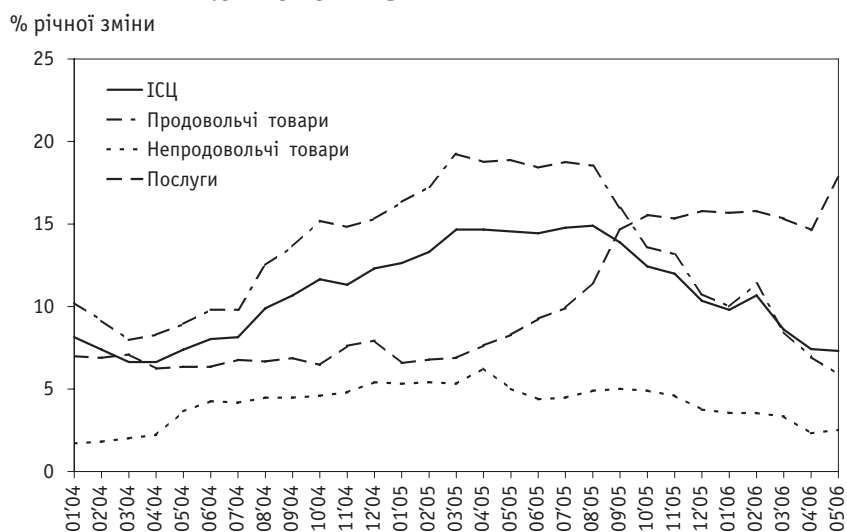
ЦІНИ

Споживчі ціни

Підвищення цін на газ та електроенергію для населення – головний чинник зростання ІСЦ

Зростання споживчих цін у першому півріччі 2006 року було помірним. Внаслідок дефляції в березні–квітні значення ІСЦ у річному вимірі суттєво знизилася. Хоча в травні споживчі ціни зросли на 0,5%, у річному вимірі інфляція знизилася до 7,3%, що є найнижчим показником з травня 2004 року. Від початку року інфляція становить 2,8%. Головний чинник зростання ІСЦ у травні – підвищення цін на газ та електроенергію для населення⁹⁷.

Графік 21. Зміна індексу споживчих цін і його компонентів

Джерело: Держкомстат. Розрахунки: **квартальні передбачення**

Зміна цін деяких продовольчих товарів у січні–травні 2006 року, %

овочі	41,2
цукор	27,2
фрукти	21,6
молоко	-4,1
м'ясо	-4,2

Інфляційний тиск формується також внаслідок високих темпів зростання реальних доходів громадян (див. **ДОМАШНІ ГОСПОДАРСТВА**) і високих інфляційних очікувань населення⁹⁸. З іншого боку, інфляцію стримувало зростання обсягів імпорту⁹⁹ за низької імпортованої інфляції споживчих товарів, а також активне скуповування населенням іноземної валюти в передвиборний період (див. **МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА**).

У січні–травні 2006 року найбільше зросли ціни на послуги (4,4%) та продовольчі товари (на 3%), тимчасом як ціни на непродовольчі товари залишалися порівняно стабільними (зростання на 0,7%). Найшвидшими тем-

⁹⁷ Згідно з рішенням НКРЕ (Національна комісія регулювання енергетики), тарифи на газ та електроенергію для населення з 1 травня 2006 року підвищено на 25%. Постановою від 29 квітня 2006 року Кабінету Міністрів України затверджено збільшення граничних цін на газ для населення з урахуванням витрат на транспортування та ПДВ з 1 липня 2006 року на 72,5%.

⁹⁸ Значення індексу інфляційних очікувань (ІО) у квітні становило 186,9. ІО може набувати значень від 0 до 200. Значення показника, що перевищує 100, вказує на те, що більшість громадян вважають, що ціни найближчим часом зростатимуть.

⁹⁹ У січні–березні 2006 року суттєво зріс імпорт продовольчих товарів, зокрема: імпорт продуктів тваринного походження зріс на 29,8%, продуктів рослинного походження – у 1,5 разу, готових харчових продуктів – на 28,8%.

пами серед продовольчих товарів зросли ціни на овочі, цукор, картоплю та фрукти. Утім, зростання цін на овочі, картоплю та фрукти відбулося переважно в січні—лютому внаслідок сезонних чинників і сильних морозів, що перешкоджали стабільним поставкам цих товарів господарствами населення і роздрібними торговцями, а в березні—травні відбулася стабілізація і навіть зниження цін на деякі товари зазначених груп.

У січні—травні 2006 року знизилися ціни на м'ясо та молоко. Зниження цін на молочну продукцію — переважно наслідок втрати українськими виробниками російського ринку збуту, спричиненої заборонаю Росії на імпорту продукції з України на початку року, а на м'ясну — результатом збільшення реалізації м'яса та птиці сільгоспвиробниками (див. **БІЗНЕС**).

Серед непродовольчих товарів у січні—травні найбільше зросли ціни на пально-мастильні матеріали (на 4,4%). Зростання цін на пально-мастильні матеріали відбувається внаслідок підвищення Росією експортного мита на нафту та нафтопродукти, спричиненого зростанням світових цін на нафту (див. **ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ**).

Прогноз ІСЦ

Ми передбачаємо, що в 2006—2008 роках ІСЦ зросте на 12,5%, 7% і 6% відповідно. Найбільший вплив на прискорення інфляції в прогнозованому періоді матиме зростання регульованих цін. Ми очікуємо на подальше зростання цін на газ та електроенергію для населення, підвищення тарифів на пасажирські перевезення, послуги стаціонарного телефонного зв'язку. Високі інфляційні очікування населення підсилуватимуть тиск на зростання споживчих цін. З іншого боку, сповільнення темпів зростання реальних доходів населення (див. **ДОМАШНІ ГОСПОДАРСТВА**) стримуватиме зростання ІСЦ у прогнозованому періоді.

Зміна ІСЦ, %

2003	8,2
2004	12,3
2005	10,3
2006	12,5
2007	7,0
2008	6,0

Ризики нашого прогнозу:

- перегляд газових угод з Росією і Туркменистаном;
- великі коливання світових цін на нафту;
- зміна цільових параметрів валютного та грошово-кредитного ринку після формування нового уряду.

Ціни виробників

У травні 2006 року індекс цін виробників (ІЦВ) у річному вимірі становив 4,7%. Зростання цін на енергоносії — основний чинник підвищення цін виробників. У січні—травні ціни у видобуванні енергетичних матеріалів зросли на 8,5%.

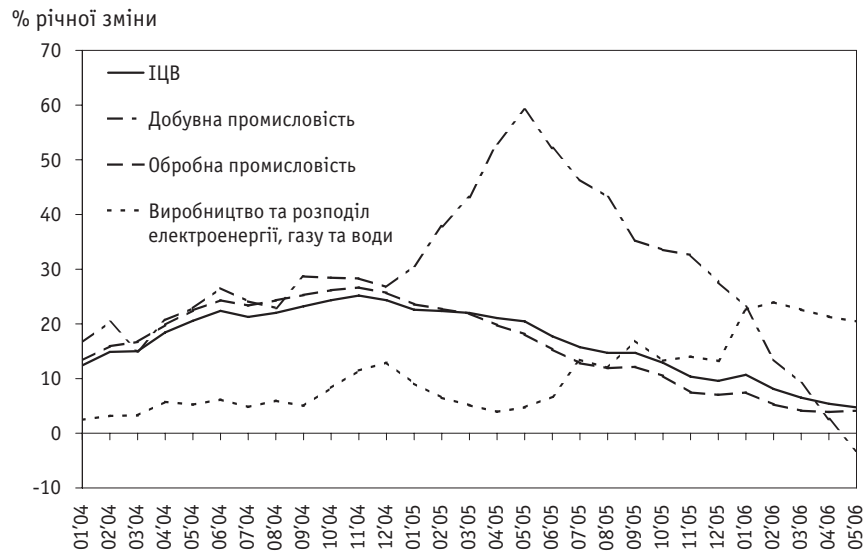
Висока питома вага газу в собівартості продуктів хімічного виробництва — причина високих темпів зростання цін у цій галузі. Зростання цін у хімічному виробництві в січні—травні становило 6,5% і характеризується висхідною динамікою.

У січні—травні 2006 року ціни у виробництві коксу та продуктів нафтопереробки збільшилися на 6,5%. Зростання цін у галузі відбувається на тлі суттєвого скорочення обсягів виробництва, яке в січні—квітні 2006 року становило 19,8% проти відповідного періоду попереднього року. Причи-

Темпи зростання ІЦВ прискорюються

ни підвищення цін – велике зростання світових цін на нафту і зумовлене цим збільшення Росією експортного мита на нафту.

Графік 22. Зміна індексу цін виробників і його компонентів

Джерело: Держкомстат. Розрахунки: *квартальні передбачення*

Пожвавлення світових ринків металів відновлює зростання цін у металургії

Пожвавлення світових ринків металів (див. **Зовнішня торгівля**) разом зі зростанням собівартості виробництва внаслідок підвищення цін на газ стимулювало прискорення зростання в II кварталі цін у металургії та обробці металу. У січні–травні ціни в галузі збільшилися на 4,1%.

Прогноз ІЦВ

Річна зміна ІЦВ, %	
2003	11,1
2004	24,1
2005	9,5
2006	10,0
2007	7,0
2008	6,5

Ми прогнозуємо, що у 2006–2008 роках ІЦВ зростатиме на 10%, 7% і 6,5% відповідно. Динаміка ІЦВ у прогнозному періоді формуватиметься під впливом таких основних чинників:

- підвищення цін на імпортований газ у січні 2006 року¹⁰⁰;
- підвищення світових цін на нафту;
- пожвавлення кон'юнктури на світових ринках металів.

Ці чинники найбільше вплинуть на динаміку цін у хімічній і нафтохімічній промисловості, видобуванні енергетичних матеріалів та металургії.

Ризики нашого прогнозу – перегляд цін на російський і туркменський газ, загострення “торгівельних війн” з Росією, великі коливання цін на світових ринках.

¹⁰⁰ Підвищення цін на імпортований газ у січні ще не відобразилося цілком на цінах у промисловості. Крім того, ми вважаємо ймовірним перегляд ціни на газ для промислових споживачів, встановленої на рівні 110 доларів США за 1 000 м³ без урахування ПДВ і транспортних витрат.

СТАТИСТИЧНИЙ ДОДАТОК

<i>Таблиця А1. Валовий внутрішній продукт і валовий наявний дохід, 1999–2008 роки.....</i>	<i>62</i>
<i>Таблиця А2. Валовий внутрішній продукт за категоріями доходу, 1999–2008 роки.....</i>	<i>62</i>
<i>Таблиця А3. Розподіл внесків до зростання реального ВВП, 1999–2008 роки.....</i>	<i>63</i>
<i>Таблиця А4. Валова додана вартість за видами економічної діяльності, 2003–2008 роки.....</i>	<i>64</i>
<i>Таблиця А5. Виробництво промисловості, 2003–2008 роки.....</i>	<i>65</i>
<i>Таблиця А6. Доходи та видатки бюджетів, дефіцит і державний борг, 2003–2008 роки.....</i>	<i>66</i>
<i>Таблиця А7. Основні показники монетарної політики, 1998–2008 роки.....</i>	<i>67</i>
<i>Таблиця А8. Споживчі ціни та ціни виробників, 1998–2008 роки.....</i>	<i>68</i>
<i>Таблиця А9. Платіжний баланс, 1999–2008 роки.....</i>	<i>69</i>
<i>Таблиця А10. Валова продукція сільського господарства, 1999–2008 роки.....</i>	<i>70</i>
<i>Таблиця А11. Виробництво основних видів продукції сільського господарства, 1995–2008 роки.....</i>	<i>70</i>
<i>Таблиця А12. Заробітна плата в економіці, 2004–2008 роки.....</i>	<i>71</i>
<i>Таблиця А13. Роздрібний товарообіг, 2004–2008 роки.....</i>	<i>71</i>
<i>Таблиця А14. Доходи та витрати населення, 2003–2008 роки.....</i>	<i>72</i>
<i>Таблиця А15. Реальний ВВП у країнах – найбільших торгівельних партнерах України, 1999–2008 роки.....</i>	<i>73</i>

Таблиця А1. Валовий внутрішній продукт і валовий наявний дохід, 1999–2008 роки, млн. грн., якщо не зазначено інше

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Валовий внутрішній продукт	130 442	170 070	204 190	225 810	267 344	345 113	424 741	493 200	552 300	605 100
Споживання	100 481	127 982	156 344	170 325	201 624	246 113	326 880	398 900	454 000	498 000
Приватне споживання	74 615	96 315	116 277	128 786	150 794	185 503	244 614	300 900	344 600	381 200
Державне споживання	25 866	31 667	40 067	41 539	50 830	60 610	82 266	98 000	109 400	116 800
Валові інвестиції	22 746	33 531	44 525	45 594	58 851	73 070	94 164	111 000	126 500	150 700
Чистий експорт товарів і послуг	7 215	8 557	3 321	9 891	6 869	25 930	3 697	-16 800	-28 100	-43 500
Експорт товарів і послуг	70 884	106 200	113 245	124 392	154 394	211 248	227 252	239 200	257 400	291 700
Імпорт товарів і послуг	-63 669	-97 643	-109 924	-114 501	-147 525	-185 318	-223 555	-256 000	-285 500	-335 200
Споживання, % ВВП	77,0	75,3	76,6	75,4	75,4	71,3	77,0	80,9	82,2	82,3
Приватне споживання, % ВВП	57,2	56,6	56,9	57,0	56,4	53,8	57,6	61,0	62,4	63,0
Державне споживання, % ВВП	19,8	18,6	19,6	18,4	19,0	17,6	19,4	19,9	19,8	19,3
Валові інвестиції, % ВВП	17,4	19,7	21,8	20,2	22,0	21,2	22,2	22,5	22,9	24,9
Чистий експорт товарів і послуг, % ВВП	5,5	5,0	1,6	4,4	2,6	7,5	0,9	-3,4	-5,1	-7,2
Експорт товарів і послуг, % ВВП	54,3	62,4	55,5	55,1	57,8	61,2	53,5	48,5	46,6	48,2
Імпорт товарів і послуг, % ВВП	-48,8	-57,4	-53,8	-50,7	-55,2	-53,7	-52,6	-51,9	-51,7	-55,4
Реальна річна зміна ВВП ¹⁰¹ , %	-0,2	5,9	9,2	5,2	9,6	12,1	2,6	3,5	3,9	4,0
Дефлятор ВВП ¹⁰² , %	27,3	23,1	9,9	5,1	8,0	15,1	20,0	12,2	7,8	5,3

Таблиця А2. Валовий внутрішній продукт за категоріями доходу, 1999–2008 роки, млн. грн., якщо не зазначено інше

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Валовий внутрішній продукт	130 442	170 070	204 190	225 810	267 344	345 113	424 700	493 200	552 300	605 100
Оплата праці найманих працівників	57 838	71 930	86 440	103 117	122 188	157 450	190 600	239 600	285 900	314 300
Податки за винятком субсидій	22 975	28 523	27 264	27 639	30 247	35 163	48 800	59 200	69 000	75 600
Валовий прибуток, змішаний дохід	49 629	69 617	90 486	95 054	114 909	152 500	185 300	194 400	197 400	215 200
Структура ВВП, %										
Оплата праці найманих працівників	44,3	42,3	42,3	45,7	45,7	45,6	44,9	48,6	51,8	51,9
Податки за винятком субсидій	17,6	16,8	13,4	12,2	11,3	10,2	11,5	12,0	12,5	12,5
Валовий прибуток, змішаний дохід	38,0	40,9	44,3	42,1	43,0	44,2	43,6	39,4	35,7	35,6

Джерело: Держкомстат. Розрахунки та прогноз: **квартальні передбачення**¹⁰¹ Наведений прогнозний ВВП є "консенсусним" показником поміж значеннями ВВП, отриманими за виробничим методом та методом споживання.¹⁰² Дефлятор ВВП є зваженою сумою дефляторів його компонентів.

Таблиця А3. Розподіл внесків до зростання реального ВВП, 1999–2008 роки¹⁰³, %

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Зміна ВВП ¹⁰⁴	-0,2	5,9	9,2	5,2	9,6	12,1	2,6	3,5	3,9	4,0
Зміна ВВП за категоріями видатків										
Валові національні видатки ¹⁰⁵	-0,1	5,9	9,2	5,8	9,8	12,3	1,1	7,6	6,5	7,7
Все споживання	-3,0	1,5	7,0	3,8	7,6	7,5	9,2	5,9	4,8	4,9
Приватне споживання	-1,3	1,3	5,0	5,1	6,3	7,2	8,7	4,9	4,2	4,3
Державне споживання	-1,7	0,2	1,9	-1,3	1,3	0,4	0,5	1,0	0,6	0,6
Валове нагромадження основного капіталу	0,0	2,4	1,2	0,7	4,3	4,2	-0,1	1,5	2,0	1,8
Зміна запасів	-3,5	1,9	2,4	-1,0	0,6	-3,0	0,0	0,2	-0,3	1,0
Експорт товарів і послуг	-0,9	11,7	2,2	4,1	5,7	9,4	-6,9	0,3	0,5	0,5
Імпорт товарів і послуг	7,4	-11,6	-3,5	-1,8	-8,3	-5,8	-1,1	-4,4	-3,2	-4,2
Статистична розбіжність	0,1	0,0	0,0	0,6	0,2	0,1	-1,5	0,0	0,1	0,0
Реальна річна зміна										
Все споживання	-3,7	2,0	9,3	5,0	10,0	10,0	12,9	7,6	6,0	6,1
Приватне споживання	-2,2	2,3	8,9	9,0	11,1	12,7	16,2	8,5	7,0	7,0
Державне споживання	-7,9	1,0	10,4	-6,7	6,9	1,8	2,7	5,0	3,0	3,0
Валове нагромадження основного капіталу	0,0	12,3	6,0	3,4	22,5	20,5	-0,3	7,0	9,0	8,0
Експорт товарів і послуг	-2,2	21,5	3,5	7,4	10,3	16,2	-11,2	0,5	1,0	1,0
Імпорт товарів і послуг	-16,7	23,8	6,0	3,3	16,4	10,5	2,1	8,4	6,3	8,2
Джерело: Держкомстат. Розрахунки та прогноз: квартальні передбачення										

¹⁰³ Внески компонентів до зростання ВВП визначено як реальну річну зміну компонента, помножену на його частку. Дані можуть бути округлені й не давати точної суми.

¹⁰⁴ Наведений прогнозний ВВП є "консенсусним" показником поміж значеннями ВВП, отриманими за виробничим методом та методом споживання.

¹⁰⁵ Складаються зі споживання, інвестицій і зміни запасів.

Таблиця А4. Валова додана вартість за видами економічної діяльності, 2003–2008 роки, % реальної зміни

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	% загальної валової доданої вартості 2005 року
			оцінка	прогноз	прогноз	прогноз	
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	-9,9	19,5	0,4	0,5	5,0	2,0	10,8
Добувна промисловість	5,5	4,2	3,7	3,5	3,5	4,5	4,3
Обробна промисловість	18,1	14,7	2,0	2,5	2,0	3,0	20,0
Виробництво та розподіл електроенергії, газу та води	4,7	-1,0	2,4	3,5	1,0	1,0	3,8
Будівництво	23,1	18,4	-6,7	8,0	9,0	9,0	4,2
Оптова і роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту	19,6	17,8	-8,5	6,0	6,0	6,0	11,7
Транспорт	12,4	10,3	7,4	6,0	6,0	6,0	14,5
Освіта	1,9	6,7	0,3	4,3	5,0	6,0	5,9
Охорона здоров'я та соціальна допомога	2,8	5,5	2,1	4,3	4,6	6,0	3,9
Інші види економічної діяльності	8,3	8,1	1,9	2,2	2,7	3,0	21,2
Чисті податки на продукти	10,9	12,6	23,1	2,0	2,2	2,3	12,8
ВВП ¹⁰⁶	10,1	12,1	1,7	3,5	3,8	4,0	

Джерело: Держкомстат. Розрахунки та прогноз: *квартальні передбачення*

¹⁰⁶ Наведений прогнозний ВВП є "консенсусним" показником поміж значеннями ВВП, отриманими за виробничим методом та методом споживання.

Таблиця А5. Виробництво промисловості, 2003–2008 роки

	2003 ¹⁰⁷		2004 ¹⁰⁷		2005		2006		2007		2008	
	млн. грн.	PPЗ, %	млн. грн.	PPЗ, %	млн. грн.	PPЗ, %	PPЗ, %	PPЗ, %	PPЗ, %	PPЗ, %	PPЗ, %	PPЗ, %
PPЗ = реальна річна зміна Вся промисловість	220 605,1	15,8	326 543,9	12,5	385 398,5	3,1	3,0	3,0	2,5	3,0	3,0	3,0
Добувна промисловість	21 900,4	5,5	26 881,6	4,1	34 997,3	4,4	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	4,5
Добування енергетичних матеріалів	13 778,7	3,6	15 014,3	1,9	17 815,0	3,1	3,0	3,0	4,0	3,0	3,0	5,0
Добування неенергетичних матеріалів	8 121,7	9,1	11 106,3	7,6	17 182,4	5,7	4,0	4,0	3,0	4,0	4,0	4,0
Обробна промисловість	171 592,6	18,2	253 706,3	14,6	298 686,9	3,0	3,0	3,0	2,5	3,0	3,0	3,0
Харчова промисловість і переробка сільськогосподарських продуктів	38 409,0	20,0	49 150,7	12,4	60 492,5	13,7	8,0	8,0	7,0	8,0	8,0	8,0
Легка промисловість	2 498,1	4,0	3 434,0	13,6	3 898,3	0,3	3,0	3,0	4,0	4,0	4,0	4,0
Виробництво деревини та виробів з деревини	1 499,4	23,6	1 931,8	25,5	2 471,1	19,5	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	15,0
Целюлозно-паперова, поліграфічна промисловість; видавнича справа	4 294,7	25,7	6 261,5	25,9	7 596,3	12,7	18,0	18,0	10,0	10,0	10,0	15,0
Виробництво коксу та продуктів нафтопереробки	16 896,9	8,7	27 831,4	3,4	35 835,1	-13,4	-10,0	-10,0	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0
Хімічна й нафтохімічна промисловість	14 523,1	16,8	21 204,9	14,4	25 964,4	9,8	-1,0	-1,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Виробництво інших неметалевих мінеральних виробів	6 797,3	17,9	9 149,1	19,3	11 980,5	14,3	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0
Металургія та обробка металу	53 650,9	14,3	86 674,2	12,0	96 955,5	-1,5	0,0	0,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Машинобудування	30 091,4	35,8	43 782,0	28,0	49 333,3	7,1	11,0	11,0	8,0	8,0	8,0	8,0
Виробництво й розподіл електроенергії, газу та води	27 112,1	4,7	45 955,9	-1,1	51 714,3	2,9	3,5	3,5	1,0	1,0	1,0	1,0

Джерело: Держкомстат. Розрахунки та прогнози: **квартальні передбачення**

¹⁰⁷ Уточнені обсяги реалізації промислової продукції у 2003 та 2004 роках становлять 289 117,3 та 327 282,2 млн. грн. відповідно. Державний комітет статистики надав уточнені дані лише за загальним показником, без розбивки за галузями.

Таблиця А6. Доходи та видатки бюджетів, дефіцит і державний борг, 2003–2008 роки, % ВВП

	2003		2004		2005		2006		2007		2008	
	Зведений	Державний	Місцеві	Зведений	Державний	Місцеві	Зведений	Місцеві	Зведений	Місцеві	Зведений	Місцеві
Загалом доходів	28,5	20,8	13,0	26,5	19,9	6,6	32,0	33,0	33,0	33,0	33,0	33,0
Податкові надходження	20,6	13,5	7,0	18,3	13,0	5,3	23,6	23,7	23,9	23,9	24,2	24,2
Податок з доходів фізичних осіб	5,1	0,0	5,1	3,8	0,2	3,6	4,3	4,9	5,3	5,3	5,3	5,3
Податок на прибуток підприємств	5,0	5,0	0,1	4,7	4,6	0,0	5,8	5,4	5,0	5,0	5,0	5,0
ПДВ	4,8	4,8	0,0	4,8	4,8	0,5	8,0	8,1	7,7	7,7	7,8	7,8
Акцизний збір	2,0	1,9	0,0	1,9	1,9	—	1,9	2,3	2,1	2,1	2,1	2,1
Податки на міжнародну торгівлю	1,4	1,4	0,0	1,5	1,5	—	1,6	1,8	1,7	1,7	1,7	1,7
Плата за землю	0,8	0,0	0,8	0,7	—	0,7	0,6	0,8	0,6	0,6	0,6	0,6
Місцеві податки та збори	0,2	0,0	0,2	0,2	—	0,2	0,1	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1
Неподаткові надходження	6,9	6,0	0,9	7,1	6,5	0,6	7,5	7,8	7,4	7,4	7,5	7,5
Доходи від операцій з капіталом	0,7	0,3	0,4	0,7	6,3	5,0	0,7	1,0	0,7	0,7	0,7	0,7
Цільові фонди	0,3	0,1	0,2	0,2	0,1	—	—	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Офіційні трансферти	—	0,9	4,4	0,1	0,1	—	0,1	0,2	0,9	0,9	1,0	1,0
Загалом видатків	28,7	21,2	12,8	32,7	21,2	11,5	33,9	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0
Загальнодержавні функції	3,8	3,0	0,8	3,6	2,8	0,8	3,7	3,7	3,9	3,9	3,9	3,9
Обслуговування зовнішнього боргу	0,9	0,9	0,0	1,1	1,1	—	0,5	0,6	0,7	0,7	0,8	0,8
Обслуговування внутрішнього боргу	0,1	0,1	0,0	1,6	1,6	—	0,2	0,3	0,2	0,2	0,3	0,3
Оборона	2,0	2,0	0,0	1,8	1,8	—	1,4	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
Громадський порядок, безпека та судова влада	2,2	2,2	0,1	2,3	2,2	0,1	2,7	2,6	2,6	2,6	2,4	2,4
Економічна діяльність	4,6	3,5	1,1	5,7	4,4	1,3	4,5	4,7	4,7	4,7	4,7	4,7
Охорона навколишнього середовища	0,3	0,3	0,1	0,4	0,3	0,1	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6
Соціальний захист і забезпечення	4,9	2,6	2,3	5,7	3,6	2,1	9,4	10,0	10,4	10,4	10,6	10,6
Освіта	5,7	2,2	6,5	5,3	2,1	3,2	6,7	6,8	6,3	6,3	6,1	6,1
Охорона здоров'я	3,7	0,9	2,8	3,5	1,0	2,5	3,6	3,9	3,9	3,9	4,0	4,0
Житлово-комунальне господарство	0,7	0,0	0,7	0,8	0,0	0,8	0,9	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Інші видатки	0,8	0,2	0,5	0,9	0,3	0,6	0,5	0,3	0,1	0,1	0,2	0,2
Кредитування	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Сальдо бюджету	-0,2	-0,4	0,2	-0,7	-1,4	-0,7	-1,9	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Находження від приватизації	0,8	0,8	—	1,5	1,5	—	4,9	1,6	1,0	1,0	0,8	0,8
Загальний борг	—	29,4	—	—	24,7	—	15,0	15,7	16,7	16,7	16,8	16,8
Зовнішній борг	—	—	—	—	18,6	—	9,0	10,7	8,7	8,7	8,6	8,6
Внутрішній борг	20,6	13,5	7,0	—	6,0	—	6,0	5,0	8,0	8,0	8,2	8,2

Джерела: Державне казначейство, Міністерство фінансів. Розрахунки та прогноз: *квартальні передбачення*

Таблиця А7. Основні показники монетарної політики, 1998–2008 роки, млн. грн., на кінець періоду¹⁰⁸

	Грошова база	%	Грошова маса МЗ	%	Готівка	%	Курс, грн./\$	Валові резерви НБУ, \$ млн.	Покриття грошової бази резервами, %	Кредитні ставки комерційних банків у гривнях, % річних	Кредити комерційних банків	Депозити в комерційних банках
12'98	8 625	22	15 705	25	7 158	17	3,427	793	31,5	60,4	8 873	8 278
12'99	11 988	39	22 070	41	9 583	34	5,216	1 094	47,6	51,9	11 787	12 156
12'00	16 780	39	32 252	45	12 799	34	5,435	1 476	47,8	37,3	19 574	18 738
03'01	16 742	—	33 029	—	12 736	—	5,419	1 516	49,1	33,8	21 547	20 022
06'01	18 998	—	36 956	—	14 487	—	5,383	1 860	52,7	32,1	24 466	21 907
09'01	20 434	—	39 643	—	16 208	—	5,331	2 723	71,0	30,6	25 947	22 852
12'01	23 055	37	45 755	42	19 465	52	5,299	3 090	71,0	29,6	28 373	25 674
03'02	25 076	—	47 345	—	19 646	—	5,322	3 112	66,0	27,6	29 669	27 101
06'02	26 227	—	51 195	—	21 441	—	5,329	3 405	69,2	25,0	32 653	29 296
09'02	29 158	—	57 729	—	23 655	—	5,330	4 019	73,5	23,5	36 400	33 533
12'02	30 808	34	64 870	42	26 434	36	5,332	4 417	76,4	21,8	42 035	37 715
03'03	31 191	—	70 114	—	26 002	—	5,335	4 615	78,9	18,0	46 021	43 503
06'03	35 178	—	79 034	—	29 375	—	5,333	6 172	93,6	17,2	52 656	49 017
09'03	38 021	—	86 495	—	30 862	—	5,332	6 682	93,7	17,2	60 491	54 946
12'03	40 089	30	95 043	47	33 119	25	5,332	6 937	92	17,7	67 835	61 365
03'04	41 438	—	101 151	—	33 580	—	5,329	7 923	102	17,2	73 430	66 964
06'04	47 222	—	113 971	—	36 890	—	5,321	9 628	108	16,6	80 970	76 060
09'04	55 394	—	130 277	—	42 296	—	5,308	12 105	116	17,0	87 128	87 583
12'04	53 763	34	125 801	32	42 435	28	5,305	9 525	94	17,7	88 579	83 138
03'05	60 294	—	140 123	—	43 063	—	5,281	11 952	105	17,3	95 702	96 601
06'05	65 508	—	156 339	—	51 304	—	5,055	13 072	101	15,9	108 742	104 798
09'05	70 471	—	171 011	—	55 465	—	5,050	14 256	102	15,4	126 272	115 255
12'05	82 760	54	194 071	54	60 231	42	5,050	19 394	118	16,4	143 418	132 914
12'06 (прогноз)	104 300	26	253 000	30	75 900	26	5,060	20 600	100	12,8	193 600	176 000
12'07 (прогноз)	124 400	19	302 400	19	86 600	14	5,120	20 400	84	8,9	236 100	214 600
12'08 (прогноз)	145 800	17	359 800	19	96 900	12	5,600	20 400	73	8,8	293 500	262 100

Джерело: НБУ. Прогноз: **квартальні передбачення**

¹⁰⁸ Показники грошових агрегатів, починаючи з 2000 року, містять нараховані відсотки.

Таблиця А8. Споживчі ціни та ціни виробників, 1998–2008 роки

Рік	Квартал	Споживчі ціни				Ціни виробників			
		Зміна за квартал	Кінець періоду	Середнє	Індекс, 12'95 = 100	Зміна за квартал	Кінець періоду	Середнє	Індекс, 12'95 = 100
1998			20,0%	10,6%	184,6	35,4%	13,2%	166,7	
1999			19,2%	22,8%	220,2	15,7%	32,0%	192,6	
2000			25,8%	28,2%	276,8	20,9%	20,9%	232,6	
2001			6,1%	12,2%	293,7	0,9%	8,9%	234,7	
2002			-0,6%	0,8%	292,0	5,7%	3,0%	248,1	
2003			8,2%	5,2%	316,1	11,1%	7,7%	275,7	
2004			12,3%	9,0%	355,0	24,1%	20,1%	342,7	
2005			10,3%	13,5%	391,6	9,5%	17,0%	375,7	
2006 (прогноз)			12,5%	12,5%	440,6	10,0%	9,9%	413,3	
2007 (прогноз)			7,0%	9,8%	471,4	7,0%	8,2%	442,2	
2008 (прогноз)			6,0%	6,5%	499,7	6,5%	6,8%	470,9	
2004	I	2,2%			323,1	6,8%		294,6	
	II	2,1%			329,9	7,1%		315,3	
	III	1,2%			333,9	3,6%		326,8	
	IV	6,3%			355,0	4,9%		342,7	
2005	I	4,4%			370,5	4,9%		359,4	
	II	1,9%			377,6	3,3%		371,3	
	III	0,7%			380,2	1,0%		374,9	
	IV	3,0%			391,6	0,2%		375,7	
2006 (прогноз)	I	2,7%			402,2	1,9%		382,8	
	II	1,2%			407,0	3,1%		394,7	
	III	4,0%			423,4	2,1%		403,0	
	IV	4,0%			440,6	2,5%		413,3	
2007 (прогноз)	I	2,5%			451,6	2,0%		421,6	
	II	2,1%			461,1	1,7%		428,7	
	III	0,7%			464,3	1,6%		435,5	
	IV	1,5%			471,4	1,5%		442,2	
2008 (прогноз)	I	2,2%			481,8	1,8%		450,2	
	II	1,8%			490,4	1,6%		457,4	
	III	0,5%			492,8	1,5%		464,3	
	IV	1,4%			499,7	1,4%		470,9	

Джерело: Держкомстат. Прогноз: **квартальні переобчислення**

Таблиця А9. Платіжний баланс, 1999–2008 роки¹⁰⁹, млн. дол. США

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Рахунок поточних операцій	1 658	1 481	1 402	3 173	2 891	6 909	2 531	-1 198	-3 481	прогноз
Торгівельний баланс	1 821	1 575	613	1 857	1 288	4 978	671	-3 298	-5 481	-6 017
Баланс товарів	244	779	198	710	518	3 741	-1 135	-6 220	-8 690	-11 540
Експорт товарів	13 189	15 722	17 091	18 669	23 739	33 432	35 024	35 724	37 868	40 140
Імпорт товарів	-12 945	-14 943	-16 893	-17 959	-23 221	-29 691	-36 159	-41 944	-46 558	-51 680
Баланс послуг	1 577	796	415	1 147	770	1 237	1 806	2 922	3 210	3 522
Експорт послуг	3 869	3 800	3 995	4 682	5 214	7 859	9 354	11 225	12 011	12 851
Імпорт послуг	-2 292	-3 004	-3 580	-3 535	-4 444	-6 622	-7 548	-8 303	-8 801	-9 329
Доходи	-869	-942	-667	-606	-581	-645	-985	-900	-1 000	-1 000
Трансферти	706	848	1 456	1 922	2 184	2 576	2 845	3 000	3 000	3 000
Рахунок операцій з капіталом (без зміни резервів)	-889	-760	-188	-1 048	247	-4 332	8 038	-1 700	-2 300	-6 000
Прямі інвестиції ¹¹⁰	489	594	769	688	1 411	1 711	7 533	4 500	3 500	3 700
Портфельні інвестиції	-75	-197	-867	-1 718	-923	2 073	2 757	1 800	2 390	3 000
Інші інвестиції	982	-696	921	734	715	4 196	5 749	-3 800	-3 200	-1 000
Зміна резервів НБУ	184	-573	-993	-1 231	-2 173	-2 523	-10 725	-800	1 200	0
Помилки/недоляди	-953	-148	-221	-895	-965	-54	156	298	-19	17
Джерело: НБУ. Прогноз: <i>квартальні передбачення</i>										

¹⁰⁹ Таблицю складено за методологією НБУ. Дані можуть бути округлені й не давати точної суми.

¹¹⁰ Обчислені як чисті іноземні інвестиції в Україну мінус чисті інвестиції резидентів України за кордоном.

Таблиця А10. Валова продукція сільськогосподарства, 1999–2008 роки, у порівнянних цінах 2000 року

	Загалом,		Реальна річна		Рослинництво,		Реальна річна		Тваринництво,		Реальна	
	млн. грн.	змiна, %	змiна, %	млн. грн.	змiна, %	млн. грн.	змiна, %	млн. грн.	змiна, %	млн. грн.	рiчна змiна, %	
1999	50 736,4	-6,9	-6,9	27 579,4	-10,3	23 157,1	-2,4					
2000	55 689,6	9,8	9,8	33 631,7	21,9	22 057,9	-4,7					
2001	61 397,5	10,2	10,2	37 804,4	12,4	23 593,1	7,0					
2002	62 106,1	1,2	1,2	37 189,7	-1,6	24 916,4	5,6					
2003	55 266,8	-11,0	-11,0	31 906,9	-14,2	23 359,9	-6,2					
2004	66 257,2	19,9	19,9	42 612,1	33,6	23 645,1	1,2					
2005 (оцiнка)	66 250,3	0,0	0,0	41 571,7	-2,5	24 685,5	4,4					
2006 (прогноз)	66 588,5	0,5	0,5	40 421,9	-2,7	26 166,6	6,0					
2007 (прогноз)	69 917,9	5,0	5,0	42 704,6	5,6	27 213,3	4,0					
2008 (прогноз)	71 316,3	2,0	2,0	43 014,5	0,7	28 301,8	4,0					

Таблиця А11. Виробництво основних видiв продукцiї сiльськогосподарства, 1995–2008 роки

	Зерно,		Рiчна		Соняшник,		Рiчна		Цукровi		Рiчна		М'ясо,		Рiчна		Молоко,		Рiчна		Яйця,		Рiчна	
	тис. т	змiна, %	тис. т	змiна, %	тис. т	змiна, %	тис. т	змiна, %	буряки,	тис. т	змiна, %	тис. т	змiна, %	тис. т	змiна, %	млн. т	змiна, %	млн. т	змiна, %	млн. шт.	змiна, %			
1995	33 930	-4,4	2 860	82,3	29 650	5,4	3 581	-13,0	17,3	-4,8	9 404	-7,4												
1996	24 571	-27,6	2 123	-25,8	23 009	-22,4	3 351	-6,4	15,8	-8,4	8 763	-6,8												
1997	35 472	44,4	2 308	8,7	17 663	-23,2	2 976	-11,2	13,8	-13,0	8 242	-5,9												
1998	26 471	-25,4	2 266	-1,8	15 523	-12,1	2 653	-10,8	13,8	-0,1	8 301	0,7												
1999	24 581	-7,1	2 794	23,3	14 064	-9,4	2 647	-0,3	13,4	-2,8	8 740	5,3												
2000	24 459	-0,5	3 457	23,7	13 199	-6,2	2 600	-1,8	12,7	-5,6	8 809	0,8												
2001	39 706	62,3	2 251	-34,9	15 575	18,0	2 317	-5,0	13,4	6,0	9 668	9,8												
2002	38 804	-2,3	3 270	45,3	14 453	-7,2	2 509	7,6	14,1	5,2	11 309	17,0												
2003	20 234	-47,8	4 254	30,1	13 392	-7,0	2 607	-1,8	13,7	-3,4	11 477	1,5												
2004	41 718	106,2	3 052	-28,3	16 502	23,2	2 387	-8,4	13,7	0,6	11 944	4,1												
2005 (оцiнка)	37 997	-8,9	4 705	54,2	15 617	-5,4	2 368	-0,8	13,8	0,3	13 026	9,1												
2006 (прогноз)	34 197	-10,0	4 846	3,0	14 836	-5,0	2 439	3,0	14,2	3,0	13 547	4,0												
2007 (прогноз)	38 000	11,1	4 992	3,0	14 094	-5,0	2 610	7,0	14,6	3,0	14 089	4,0												
2008 (прогноз)	38 000	0,0	5 141	3,0	13 390	-5,0	2 792	7,0	15,1	3,0	14 652	4,0												

Джерело: Держкомстат. Розрахунки та прогноз: **квартальні передбачення**

Таблиця А12. Заробітна плата в економіці, 2004–2008 роки		Таблиця А13. Роздрібний товарообіг, 2004–2008 роки	
Квартал	Номінальна заробітна плата, грн.	Реальна зміна щодо попереднього кварталу, %	Реальна зміна щодо відповідного кварталу минулого року, %
		Реальна зміна щодо відповідного кварталу минулого року, %	Річна середня реальна зміна ¹¹¹ , %
2004 ¹¹²			
I	518,26	4,5	26,8
II	568,10	7,0	26,0
III	614,33	6,9	24,3
IV	661,42	2,3	23,8
2005			
I	676,54	-1,9	15,3
II	773,71	11,1	17,5
III	841,51	7,5	18,0
IV	932,80	8,2	20,3
2006 (пр.)			
I	918,73	-4,2	23,7
II	949,36	8,5	21,4
III	1 011,69	5,4	20,8
IV	1 131,34	-0,8	15,0
2007 (пр.)			
I	1 135,00	-3,0	10,1
II	1 174,18	6,9	9,2
III	1 213,51	6,8	9,4
IV	1 330,09	0,5	10,0
2008 (пр.)			
I	1 342,94	-3,3	10,9
II	1 391,09	7,8	11,4
III	1 439,63	7,4	11,8
IV	1 579,79	0,7	12,7
Джерело: Держкомстат. Прогноз: квартальні передбачення		Джерело: Держкомстат. Прогноз: квартальні передбачення	

¹¹¹ Відношення середньої реальної заробітної плати кварталу та трьох попередніх кварталів до середньої реальної заробітної плати за відповідний квартал минулого року та трьох попередніх кварталів. З січня 2004 року – відношення середньої реальної заробітної плати від початку року до останнього місяця відповідного кварталу до середньої реальної заробітної плати відповідного періоду минулого року.

¹¹² Починаючи з січня 2004 року, Держкомстат України перейшов на нову систему зі статистики заробітної плати, яка враховує міжнародні рекомендації та стандарти Системи національних рахунків. Дані, наведені для 2004 року та наступних років, непорівняні з даними за попередні періоди.

¹¹³ Для розрахунку реальних квартальних значень роздрібного товарообігу використано індекс споживчих цін. Для розрахунку реальної зміни цього показника Держкомстат використовує індекс роздрібних цін, який він не оприлюднює.

Таблиця А14. Доходи та витрати населення, 2003–2008 роки, млн. грн., якщо не зазначено інше

	2003		2004		2005		2006		2007		2008	
					оцінка	прогноз	прогноз	прогноз	прогноз	прогноз	прогноз	прогноз
Доходи ¹¹⁴	215 672	274 241	365 923	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Заробітна плата	94 680	117 227	148 232	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Прибуток і змішаний дохід	36 233	43 828	55 017	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Доходи від власності	6 686	7 495	9 091	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Соціальні допомоги та інші одержані поточні трансферти	78 073	104 849	153 583	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Наявний дохід	162 578	212 033	278 386	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Реальні доходи після оподаткування, річна зміна, %	9,1	19,6	20,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Витрати	199 395	243 164	323 967	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Реальна річна зміна приватного споживання ¹¹⁵ , %	12,5	14,5	17,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Заощадження	16 277	31 077	32 956	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Джерело: Держкомстат. Прогноз: <i>квартальні передбачення</i>												

¹¹⁴ Сукупні доходи населення за винятком доходів від продажу іноземної валюти.

¹¹⁵ З урахуванням неприбуткових організацій, що обслуговують домашні господарства.

Таблиця А15. Реальний ВВП у країнах – найбільших торговельних партнерах України, 1999–2008 роки, % зміни

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	експорті України (2005)	% в світовому ВВП (2005)
Росія	6,3	10,0	5,1	4,7	7,3	7,2	6,4	5,0	4,5	5,0	21,9	2,6
Зона євро	2,9	3,8	1,9	0,9	0,7	2,1	1,3	1,7	1,7	1,5	15,2	14,8
Туреччина	-4,7	7,4	-7,5	7,9	5,8	8,9	7,4	4,5	4,0	5,0	5,9	—
Польща	4,5	4,2	1,1	1,4	3,8	5,3	3,2	4,0	3,5	4,5	2,9	—
США	4,4	3,7	0,8	1,6	2,7	4,2	3,5	3,0	2,7	3,2	2,8	20,1
Білорусь	3,4	5,8	4,7	5,0	7,0	11,4	9,2	5,0	5,0	4,0	2,6	—
Китай ¹⁶	7,1	8,4	8,3	9,1	10,0	10,1	9,9	8,0	7,5	7,5	2,1	15,4
Угорщина	4,2	5,2	4,3	3,8	3,4	4,6	4,1	3,5	3,0	3,5	2,0	—
Молдова	-3,4	2,1	6,1	7,8	6,6	7,3	7,1	3,5	4,5	4,5	2,0	—
Казахстан	2,7	9,8	13,5	9,8	9,3	9,6	9,4	7,8	8,0	7,0	1,9	—
Болгарія	2,3	5,4	4,1	4,9	4,5	5,7	5,5	4,5	4,5	5,0	1,6	—
Румунія	-1,2	2,1	5,7	5,1	5,2	8,4	4,1	5,0	4,5	5,0	1,4	—
Загалом у групі ¹⁷	3,0	6,1	2,6	4,0	4,7	5,7	4,9	4,1	3,8	4,1	62,3	—

Джерело: МВФ, Держкомстат. Прогноз: *квартальні передбачення*

¹⁶ Дані відображають перегляд ретроспективних показників зростання реального ВВП Китаю, здійснений наприкінці 2005 року.

¹⁷ Для прогнозу показника зростання реального ВВП ключових торговельних партнерів на 2006–2008 роки використано структуру експорту товарів з України 2005 року.

квартальні передбачення започаткував Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД) у співпраці з Новозеландським інститутом економічних досліджень у вересні 1997 року.

Друкований засіб масової інформації **квартальні передбачення** зареєстровано в Державному комітеті телебачення і радіомовлення України, свідоцтво KB № 9239 від 7 жовтня 2004 року.

У **квартальних передбаченнях** ми подаємо наші прогнози економіки України, що ґрунтуються на комплексному дослідженні всіх її секторів. Такі прогнози є оцінками, які впливають з інформації, наявної на визначену дату. Під час підготовки цього випуску ми використовували інформацію, доступну на 15 червня 2006 року.

квартальні передбачення підтримує Open Society Institute.

Група **квартальних передбачень**: Євгенія Ахтирко (головний редактор), Олексій Блінов (редактор), Борис Бордюг, Ільдар Газізуллін, Олександр Жолудь, Людмила Котусенко, Катерина Малюгіна, Іван Пресняков, Наталія Старостенко, Ганна Чередниченко.

Хоча Міжнародний центр перспективних досліджень доклав усіх зусиль для забезпечення якості цієї публікації, ані МЦПД, ані його працівники, члени Наглядової ради МЦПД та Open Society Institute не відповідають за жодні збитки чи шкоду, завдані особі, яка покладалася на інформацію, наведену в цій публікації, хоча б якою була причина цих збитків чи шкоди.

Під час підготовки **квартальних передбачень** використано інформацію Державного комітету статистики України, Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України, Національного банку України та інформаційних агентств *Интерфакс–Україна* та *Українські Новини*.

За докладнішою інформацією щодо передплати цієї та інших публікацій МЦПД просимо звертатися до Андрія Старинського, тел. (044) 484-4410, e-mail: marketing@icps.kiev.ua

Літературний редактор української версії: Надія Цісик.

Дизайн та верстка: Остап Стасюк.

Адреса Міжнародного центру перспективних досліджень:
вул. Пимоненка, 13а, Київ, Україна, 04050.
Телефон: (044) 484-4401. Факс: (044) 484-4402.
E-mail: qp@icps.kiev.ua. Web: <http://www.icps.com.ua>

МЦПД пропонує такі комерційні послуги:

Коротко- та довгострокові прогнози макроекономічних показників.

Такі прогнози допомагають планувати бізнес і визначати рівень віддачі від інвестицій.

Аналітичні огляди стану окремих галузей та прогнози їх розвитку.

Такий аналіз і прогноз допомагає приймати виважені маркетингові рішення.

Аналіз варіантів і вироблення рекомендацій щодо державної політики в певній галузі.

Цей вид досліджень використовує методи аналізу політики і є важливим інструментом цивілізованого впливу бізнесу на державні рішення.

Аналіз впливу законодавства на інвестиційний клімат в Україні.

У таких дослідженнях ми аналізуємо законодавче середовище для провадження бізнесу. Цей аналіз може бути інструментом не лише ухвалення стратегічних ділових рішень, а й впливу на уряд щодо зміни регулювань.

Аналітичний супровід процесу ухвалення рішень.

Ми забезпечуємо аналітичне супроводження для вирішення проблем, що постають у процесі ухвалення стратегічних рішень. Така діяльність включає регулярні зустрічі замовників, експертів і представників зацікавлених сторін для обговорення проблем і вироблення подальшої стратегії замовника щодо певного питання.

Презентації, брифінги та консультації з економічних питань.

Ми готові надавати нашим клієнтам інформацію та аналіз щодо поточних тенденцій розвитку економіки і змін у державній політиці.

За більш докладнішою інформацією просимо звертатися до Андрія Старинського за телефоном (044) 484-4410 або електронною поштою astarynsky@icps.kiev.ua.